

DE VERWERKING VAN PERSOONSGEGEVENS IN DE BANKSECTOR

De invloed van de Wet van 8 december 1992¹

Koen Van Raemdonck

Onder wetenschappelijke begeleiding van
Prof. Dr. H. Braeckmans

INLEIDING

Deze bijdrage is erop gericht na te gaan welke invloed de Wet van 8 december 1992 ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer op de banksector heeft. Het uitgangspunt hierbij is het nauwe verband tussen de vertrouwelijkheid in bankzaken en de persoonlijke levenssfeer.

In een eerste hoofdstuk wordt het uitgangspunt toegelicht en wordt het concept "persoonlijke levenssfeer" afgebakend t.o.v. aanverwante concepten. Het tweede hoofdstuk geeft een overzicht van het normatief kader inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. De Wet Bescherming Persoonsgegevens wordt systematisch behandeld in hoofdstuk drie. Daarbij wordt aandacht besteed aan het toepassingsgebied, de verplichtingen van de houder, de rechten van de betrokkene en de mededeling van persoonsgegevens aan derden. Hoofdstuk vier belicht dan kort de verhouding tussen de Wet Verwerking Persoonsgegevens en de sectorale privacywetgeving. Verder wordt het grensoverschrijdend verkeer van persoonsgegevens behandeld in hoofdstuk vijf. Het volgende hoofdstuk wordt gewijd aan de bepalingen van de Wet Verwerking Persoonsgegevens m.b.t. de controle en het toezicht. Een laatste, rechtsvergelijkend hoofdstuk geeft een overzicht van de regels aangaande de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Nederland. Tenslotte worden, bij wijze van algemeen besluit, enkele conclusies en bedenkingen geformuleerd.

¹ Reeds verschenen in *R.W.*, 1996-97, 897-914 en 937-947.

I. PROBLEEMSTELLING EN AFBAKENING T.A.V. AAN- VERWANTE BEGRIPPEN

A. DE BETROKKENHEID VAN DE BANKSECTOR BIJ DE BE- SCHERMING VAN DE PERSOONLIJKE LEVENSSFEER

De banksector heeft, vooral door tussenkomst van de Belgische Vereniging van Banken,² de ontwikkelingen, zowel op Belgisch als op Europees vlak, inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer bij de verwerking van persoonsgegevens, nauwgezet opgevolgd. Bij de redactie van de uitvoeringsbesluiten, die overigens twee jaar en langer op zich hebben laten wachten, heeft de banksector zelf inspraak gekregen.³

De sterke betrokkenheid van de banksector heeft zelf zijn redenen⁴ :

- Er is een nauw verband tussen privacybescherming en informatisering. De informatica is niet weg te denken uit de bankwereld.
- De werking van de bank impliceert de aanwezigheid, de registratie en de verwerking van een enorme hoeveelheid gegevens. Bovendien lijkt deze hoeveelheid nog voortdurend toe te nemen.⁵ Dit is o.m. te wijten aan de uitgebreide clientèle, de stijging van het aantal verrichtingen als gevolg van de automatisering en de groeiende hoeveelheid bankproducten ingevolge de branchevervaging.
- Diverse (sociologische) studies tonen aan dat financiële gegevens gerekend werden tot de uiterst persoonlijke gegevens met een zeer hoge gevoeligheidsgraad, vooral wanneer deze gegevens negatief blijken te zijn.

Uit het bovenstaande blijkt dat vooral praktische en organisatorische redenen (hoe kan een bank een dergelijke hoeveelheid gegevens verwerken zonder automatisering ?) naast commerciële redenen de belangrijkste oorzaak zijn van de massale verwerking van persoonsgegevens in de banksector. Soms is het

² Talrijke congressen en studiedagen werden door de Vereniging van Banken georganiseerd, o.m. op 23 maart 1993 en op 23 juni 1995. Telkens werd een referatenboek uitgegeven. Daarnaast stuurt de Vereniging van Banken aan haar leden/banken vaak "ter informatie" circulaire; deze bevatten nu eens informatie, dan weer een eisenbundel die de Vereniging van Banken als pressiegroep van de banken wil naar voor schuiven.

³ ROBBEN, F., "De verwerking van gevoelige en gerechtelijke gegevens in het licht van de Belgische Wet Verwerking Persoonsgegevens", *T. Comp.*, 1995/3, 90-99; ROBBEN, F., "De uitvoeringsbesluiten nrs. 9 en 12 van de Belgische Wet Verwerking Persoonsgegevens", *T. Comp.*, 1995/4, 146-156; K.B. nr. 7, 8, 9 van 7 februari 1995 ter uitvoering van de Belgische Wet Verwerking Persoonsgegevens, *B.S.*, 28 februari 1995 en K.B. nr. 12 van 7 maart 1995 ter uitvoering van de Belgische Wet Verwerking Persoonsgegevens, *B.S.*, 14 maart 1995.

⁴ MEYSMANS, E., "Bancaire bestanden en Privacy-bescherming in België", *T. Comp.*, 1992, 9-10; MEYSMANS, E., "De Wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, gevolgen voor de banksector", in X., *De bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Toepassing van de Wet van 8 december 1992 in de banksector*, Brussel, Belgische Vereniging van Banken, 1993, 1-2.

⁵ LEONARD, Th., "Banques en vie privée; deux problèmes d'application de la loi du 8 décembre 1992", in X., *Droit de l'informatique: enjeux - nouvelles responsabilités*, Brussel, Ed. du Jeune Barreau, 1993, 445.

echter de Wet zelf die de banken verplicht om bepaalde (persoonlijke) gegevens te verwerken en te bewaren.⁶ Hierbij kan o.m. gedacht worden aan art. 15 Wet Consumentenkrediet,⁷ dat bepaalt dat de kredietgever slechts een krediet mag verstrekken wanneer hij, gelet op de gegevens waar hij over beschikt of zou moeten beschikken, redelijkerwijze kan verwachten dat de consument in staat zal zijn zijn contractuele verplichtingen na te komen. Verder verplichten art. 6 van de Wet van 17 juli 1975 m.b.t. de boekhouding en de jaarrekening van ondernemingen⁸ en art. 7 van de Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van een financieel stelsel voor het witwassen van geld⁹ de bankier om tot vijf jaar na het beëindigen van de cliëntenrelatie een kopie te bewaren van alle bewijsstukken die voor de identificatie van de cliënt hebben gediend.

Voorlopig kan geconcludeerd worden dat de banken zich in een weinig benijdenswaardige positie bevinden, nu zij enerzijds de privacy en het verwachtingspatroon van discretie van de cliënt centraal willen stellen, maar anderzijds tevens genooddaakt zijn om zich in bepaalde gevallen te informeren over of informatie te verlenen over het vermogen van dezelfde cliënt. Terecht wordt gesproken van een spanningsveld tussen het recht op informatie over andermans vermogen van de ene en het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de andere.¹⁰ Hoe dan ook, de bescherming van de persoonlijke levenssfeer is zeker geen onbekende voor de banksector, integendeel, ze drukt haar stempel op de werking van de bankwereld.

B. DE DIVERSE BANCAIRE BESTANDEN

De gegevens waarover de banken beschikken, worden opgeslagen in diverse bestanden die zich op de verschillende niveaus bevinden¹¹: lokaal (de agentschappen), regionaal (de zetels), nationaal (de hoofdzetel), interbancair (dochter- en zustermaatschappijen¹²) en internationaal (in groepsverband).

Sedert geruime tijd werd in de banksector geopteerd voor een systeemgerichte benadering met geïntegreerde bestanden. Geïntegreerde systemen veronder-

⁶ MEYSMANS, E., "De Wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens. Gevolgen voor de banksector", in X., *De bescherming van de persoonlijke levenssfeer: toepassing van de Wet van 8 december 1992 in de banksector*, Brussel, Belgische Vereniging van Banken, 1993, 2.

⁷ Wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet, *B.S.*, 9 juli 1991.

⁸ Wet van 17 juli 1975 m.b.t. de boekhouding en de jaarrekening van ondernemingen, *B.S.*, 4 september 1975.

⁹ Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financieel stelsel voor het witwassen van geld, *B.S.*, 9 februari 1993.

¹⁰ Deze problematiek werd uitstekend geanalyseerd door VERBEKE, A., "Informatie over andermans vermogen; belangenafweging tussen het recht op privacy van de schuldenaar en het recht op informatie van de schuldeiser", *R.W.*, 1993-1994, 1141 e.v.

¹¹ MEYSMANS, E., "Bancaire bestanden en privacy-bescherming in België", *T. Comp.*, 1992, 10.

¹² Bijvoorbeeld een bestand cliënten KB en HSA.

stellen¹³:

- De bepaling van welke informatie op lokaal vlak en welke informatie op centraal vlak bijgehouden wordt;
- Deze organisatie van de gegevensstromen tussen het centrale systeem en de lokale bestanden.

Dergelijke geïntegreerde systemen maken het mogelijk om een volledig beeld van elke cliënt te krijgen.¹⁴ Hierop is ook het zogenaamde “relatie-bankieren” geënt. Deze geïntegreerde aanpak betekent echter ook een reëel gevaar voor de bescherming van het privé-leven van de cliënt, zeker wanneer het geheel van deze gegevens vlot toegankelijk is voor alle werknemers van de bank. In dit opzicht is een toepassingsgericht systeem met disparate bestanden een grotere waarborg voor de bescherming van het privé-leven van de cliënt. De verspreiding van de informatie genereert een toegangsbelemmering. Op grond van het principe van de proportionaliteit dient immers niet gezocht te worden naar de meest efficiënte informatieverbreiding, maar wel naar de minst schadelijke voor de bescherming van de privacy van de cliënt.¹⁵ De bestaande geïntegreerde gegevenssystemen van de bank dienden dan ook te worden aangepast teneinde minstens te conformeren met de proportionaliteitsvereiste.¹⁶ Minimaal betekende dit dat men bankintern aan elk personeelslid, naar gelang van zijn/haar functie, een “sleutel” verstrekt heeft, waardoor hij/zij op het netwerk slechts toegang kreeg tot die bestanden die werkelijk nodig zijn voor de uitoefening van zijn/haar functie.

Inhoudelijk wordt traditioneel een onderscheid gemaakt tussen 5 types bestanden¹⁷:

- Het cliëntenbestand met identificatiegegevens over natuurlijke personen en rechtspersonen. Dit bestand heeft een centrale positie tussen de andere bestanden.
- De productiebestanden waarin productiegebonden informatie is opgeslagen (kredietinformatie, safesbestand, overschrijvingenbestand).
- Een prospectiebestand met gegevens over personen die nog geen cliënt zijn.
- De zogenaamde negatieve bestanden: ze worden soms ook “zwarte lijsten” genoemd. Ze worden samengesteld op basis van eigen ervaringen met een cliënt, uitwisseling van informatie tussen de banken en openbare gegevens (vgl. geprotesteerde wissels).
- De niet-client gerichte bestanden zoals het personeelsbestand en de bestan-

¹³ COX, J.-C., “La loi sur la protection des données à caractère personnel et les réalités opérationnelles des banques”, in X., *Bescherming van de persoonlijke levenssfeer; Gevolgen voor de banken*, Brussel, Vereniging van Banken, 1993, 6-9.

¹⁴ LEONARD, Th., “Banques et vie privée: deux problèmes d'application de la loi du 8 décembre 1992”, in X., *Droit de l'informatique*, Brussel, Ed. du Jeune Barreau, 1993, 449 e.v.

¹⁵ VERBEKE, A., *l.c.*, 1155.

¹⁶ *Cf. infra sub nr. 46 en 47.*

¹⁷ MEYSMANS, E., “Bancaire bestanden en privacy-bescherming in België”, *T. Comp.*, 1992, 10.

den van de studiedienst.

*C. DE BEGRIPPEN PRIVACY, DISCRETIEPLICHT, BEROEPSGEHEIM
EN BANKGEHEIM IN HUN ONDERLING VERBAND*

De bankier is niet gehouden door een beroepsgeheim, i.c. het bankgeheim. Beroeps- of bankgeheim zouden, conform art. 458 Sw., een strafrechtelijk gesanctioneerde zwijgplicht met zich meebrengen. Het Hof van Cassatie heeft immers duidelijk gesteld dat noch de aard van de door de bankier uitgeoefende taken, noch enige wettelijke bepaling aan de bankier de hoedanigheid verlenen van een persoon die ertoe gehouden is het beroepsgeheim, zoals bepaald in art. 458 Sw., te eerbiedigen.¹⁸ In Luxemburg wordt het bankgeheim wel erkend.¹⁹

Toch is de Belgische bankier duidelijk gehouden door een discretieplicht. Gegevens van vertrouwelijke aard die hem meegedeeld worden, alsook informatie die hijzelf door eigen verwerking genereert, moeten vertrouwelijk blijven, tenzij de wet uitzonderingen bepaalt of de cliënt zelf toestemming tot openbaarmaking verleent. Het bankgeheim is aldus gereduceerd tot een op straffe van schadevergoeding gesanctioneerde discretieplicht.²⁰ Als grondslagen van die discretieplicht tijdens de contractuele relatie worden aangevoerd²¹ :

- De discretieplicht als een vaststaand gebruik in de banksector
- De discretieplicht als een contractuele verbintenis, eventueel volgend uit een bankreglement
- De discretieplicht als een deontologische regel; dit komt neer op een verbintenis door eenzijdige wilsuiking vanwege de bank
- De discretieplicht gebaseerd op de wettelijke verplichting tot uitvoering te goeder trouw van verbintenissen.

¹⁸ Cass., 25 oktober 1978, *Pas.*, 1979, I, 237.

¹⁹ Arr. Rb. Luxemburg, 26 juni 1981, *Bank Fin.*, 1983, 183-188.

²⁰ SMITS, R., *Privacy en bankgeheim*, Gent, Mys en Breesch, ter perse, 5-7.

²¹ SMITS, R., *o.c.*, 6-7 en de vele verwijzingen aldaar.

De discretieplicht bestaat m.i. ook in de precontractuele of de postcontractuele fase. Ze is dan echter gegrond op art. 1382 B.W. Dit is wel degelijk relevant als men rekening houdt met de verplichting van de bank om bepaalde gegevens tot 5 jaar te bewaren.

Velen in de banksector dachten aanvankelijk dat de privacywetgeving nauwelijks aanpassingen voor de bank met zich zou brengen, gelet op de reeds lang gerespecteerde discretieplicht. Het domein van de informationele privacy is echter veel ruimer dan dat van de discretieplicht.²² Dit wordt duidelijk als men het informatieverwerkend proces verdeelt in drie hoofdfases: invoer, verwerking en uitvoer intern en extern. De discretieplicht ziet enkel op het aspect uitvoer-extern: de bank mag de vertrouwelijke gegevens niet naar de buitenwereld toe kenbaar te maken. Dit aspect wordt dan weer minder benadrukt in de privacy-wetgeving. Deze laatste behandelt immers eerder de fases "invoer" en "verwerking" van het informatieverwerkend proces.²³ Zo behandelt de privacywet wel²⁴ en de discretieplicht niet de wijze waarop gegevens verzameld worden (invoer), de doeleinden van de verwerking (verwerking), het gebruik dat van de gegevens wordt gemaakt (verwerking), de bewaringstermijn van de gegevens (verwerking), het onderhoud van de gegevens (verwerking), de interne raadplegingen van de gegevens (uitvoer-intern), de verplichtingen van de houder van het bestand (invoer - verwerking - uitvoer) en de rechten van de betrokkene (invoer - verwerking - uitvoer).

Hieruit volgt duidelijk dat de privacy veel ruimere verplichtingen voor de banksector mee brengt dan de traditioneel reeds gerespecteerde discretieplicht. Welke bijkomende verplichtingen de banken moeten nakomen en welke gevolgen dit met zich brengt, zal doorheen de systematische bespreking van de Wet van 1992 ter Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer gepoogd worden na te gaan.

II. HET NORMATIEF KADER

Het privé-leven werd voor het eerst beschermd in art. 8 EVRM.²⁵ Dit werd gevolgd door art. 17 van het UNO-pakt betreffende de burgerlijke en politieke rechten.²⁶ Deze twee verdragsbepalingen hebben beide rechtstreekse werking.²⁷ Ze zijn ongetwijfeld de grondslagen van de huidige Belgische wet ter

²² MEYSMANS, E., *Implementatie van de privacy-wetgeving*, Brussel, BVK Studiedag, 19 november 1992, 4-5.

²³ DUMORTIER, J., *Europese en Belgische reglementering over de behandeling van persoonsgegevens*, Leuven, ICRI, 1993, 3-4.

²⁴ MEYSMANS, E., *o.c.*, 4-5.

²⁵ Goedgekeurd bij Wet van 13 mei 1955, *B.S.*, 19 augustus 1955.

²⁶ Goedgekeurd bij Wet van 15 mei 1981, *B.S.*, 6 juli 1983.

²⁷ VELU, J., *Les effets directes des instruments internationaux en matière de droit de l'homme*, Brussel, Swinnen, 1982, 120p.; DUMORTIER, J., *Europese en Belgische reglementering over de behandeling van persoonsgegevens*, Leuven, ICRI, 1993, 5-6.

bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Toch moet hun bruikbaarheid t.a.v. de banksector minstens gerelativeerd worden; grondrechten zijn er in de eerste plaats voor wat betreft de relatie burger - staat (privacy is the right to be let alone). De horizontale werking van de grondrechten (bv. de relatie cliënt - bank) is en blijft een betwist domein.

Op 28 januari 1981 werd in het raam van de Raad van Europa de Conventie nr. 108 gesloten.²⁸ Deze Conventie werd nog gevolgd door een aanbeveling van de Raad van Europa i.v.m. de bescherming van persoonsgegevens gebruikt voor betalingen en aanverwante verrichtingen²⁹ en een aanbeveling van het Ministerscomité van de Raad van Europa betreffende de bescherming van persoonsgegevens voor direct-marketing doeleinden.³⁰

Op 8 december 1992 is dan de Wet van 8 december 1992 betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens tot stand gekomen (hierna: W.V.P.).³¹ De inwerkingtreding van de wet werd uitgesteld tot 1 maart 1995.³² Op de valreep³³ en net over de valreep³⁴ kwamen nog enkele belangrijke uitvoerende K.B.'s tot stand. Een deel hiervan werd intussen gewijzigd.³⁵ Uit het vorige hoofdstuk is het belang van deze wet voor de banksector al gebleken.³⁶ Naast deze kaderwet zijn er in het domein van de banksector nog enkele bijzondere wetten, m.n. de Wet op het Consumentenkrediet³⁷ en de Wet op het Hypothecair krediet³⁸.

Tenslotte is op Europees vlak een richtlijn tot stand gekomen betreffende de verwerking van persoonsgegevens.³⁹ Deze Europese Richtlijn zal België er toe nopen om de Wet Verwerking Persoonsgegevens van 1992 op bepaalde punten aan te passen. Deze aanpassing zal dan op haar beurt weer een aanpassing van de Koninklijke Besluiten noodzakelijk maken waarvan de inkt nog niet droog

²⁸ Conventie Raad van Europa tot bescherming van personen t.o.v. de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, goedgekeurd bij Wet van 17 juni 1991, *B.S.*, 30 december 1993.

²⁹ R (90) 19 van 13 september 1990.

³⁰ R (85) 20 van 25 oktober 1985.

³¹ Wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, *B.S.*, 18 maart 1993 zoals gewijzigd door de Wet van 22 juli 1993, *B.S.*, 26 juli 1993 en Wet van 30 juni 1994, *B.S.*, 18 augustus 1994.

³² Wet 30 juni 1994 houdende wijziging van art. 52 W.V.P. 1992, *B.S.*, 18 augustus 1994.

³³ K.B. nr. 7, 8, 9 van 7 februari 1995 ter uitvoering van de Belgische Wet Verwerking Persoonsgegevens, *B.S.*, 28 februari 1995.

³⁴ K.B. nr. 12 van 7 maart 1995 ter uitvoering van de Belgische Wet Verwerking Persoonsgegevens, *B.S.*, 14 maart 1995.

³⁵ K.B. nr. 12 bis, K.B. nr. 13 en K.B. nr. 15 van 12 maart 1996 ter uitvoering van de Belgische Wet Verwerking Persoonsgegevens, *B.S.*, 15 maart 1996; K.B. nr. 14 en K.B. nr. 16 van 22 mei 1996 ter uitvoering van de Belgische Wet Verwerking Persoonsgegevens, *B.S.*, 30 mei 1996.

³⁶ *Cf. supra sub nrs. 3 tot 5.*

³⁷ Wet 12 juni 1991 op het Consumentenkrediet, *B.S.*, 9 juli 1991.

³⁸ Wet 4 augustus 1992 op het Hypothecair krediet, *B.S.*, 19 augustus 1992.

³⁹ Richtlijn 95/46 van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen i.v.m. de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, *P.B.*, 23 november 1995, L281/31-50.

is en waarvan sommigen nog uitgevaardigd dienen te worden.⁴⁰

Toch zal de W.V.P. van 8 december 1992, actueel duidelijk de belangrijkste norm inzake persoonsgegevensverwerking, als leidraad voor het volgende hoofdstuk gekozen worden. Waar nodig, zal naar één van bovenstaande bronnen worden verwezen. Steeds zal de vergelijking van de Belgische norm met de Europese Richtlijn gemaakt worden.

III. DE WET TER BESCHERMING VAN DE PERSOONLIJKE LEVENSSFEER TEN OPZICHTE VAN DE VERWERKING VAN PERSOONSgegevens

A. TOEPASSINGSgebied

Art. 1 W.V.P. bevat een aantal definities en begripsomschrijvingen; drie begrippen vormen de peilers waarop de privacywetgeving steunt: verwerking, bestand en persoonsgegevens. Deze begrippen zullen hieronder behandeld worden.

1. VERWERKING

Onder verwerking in de zin van deze wet wordt verstaan het geheel van bewerkingen i.v.m. de registratie en de bewaring van persoonsgegevens, alsook de wijziging, de uitwissing, de raadpleging of de verspreiding van deze gegevens.

Deze bewerkingen vormen een samenhangend geheel - namelijk één verwerking - als ze verricht worden met het oog op één generiek doel.⁴¹ De centrale vraag voor de financiële sector is dan ook of het geheel van de bankactiviteiten (waaronder o.m. rekeningbeheer, kredietverlening, verzekeringen, betaalverkeer, effecten, marketing, ...) als één doel (bv. cliëntenadministratie) mag gekwalificeerd worden dan wel of het dient beschouwd te worden als even zoveel doeleinden als er activiteiten zijn die een geheel van bewerkingen impliceren. Deze vraag is verre van louter academisch, aangezien voor elk doel één verwerking in de zin van de W.V.P. wordt opgelegd. Aan elke afzonderlijke verwerking is dan weer een berg administratie en een bijkomende kost gekoppeld.

In Nederland heeft men in de Privacy Gedragscode voor het bankwezen gekozen voor één "persoonsregistratie" (*cf.* onze verwerking), namelijk de cliënten-

⁴⁰ *Cf. supra sub* voetnoot nr. 32 tot 34.

⁴¹ Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer, *Gedr. St.*, Kamer, 1991-1992, 413/12, 80 e.v.; DUMORTIER, J., *Wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer; wet en parlementaire voorbereiding*, Gent, Mys & Breesch, 1993, 12: zie opmerking Commissie ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer tijdens de Parlementaire Voorbereiding.

administratie, voor het geheel van activiteiten van de bank.⁴² Het voordeel van deze visie is dat ze aansluit bij de actuele bankpraktijk.⁴³ Enerzijds past ze in de evolutie van gegevensbeheer, namelijk de integratie van netwerken en anderzijds ligt ze in het verlengde van de nieuwe marketingconcepten in de bankwereld, m.n. het relatiebankieren. Nadeel van deze totale visie is dat ze *in se* minder waarborgen voor de effectieve bescherming van de privacy biedt; meerdere kleine bestanden zijn beter dan één allesomvattend netwerk.⁴⁴ Bovendien is ze duidelijk geënt op het Nederlandse systeem van Persoonsregistratie waar het begrip “verzameling van gegevens” centraal staat, terwijl in de W.V.P. het begrip “verwerking” centraal staat.

In Frankrijk heeft men echter voor de tweede oplossing geopteerd; er is daar sprake van verscheidene verwerkingen, gerelateerd aan verschillende bankproducten.⁴⁵ Deze visie brengt voor de banken extra kosten mee, maar sluit o.i. het dichtst aan bij de Belgische W.V.P., die overigens op de Franse Wet geïnspireerd is.⁴⁶ Waar de W.V.P. terecht genoeg neemt met één verwerking per generiek doel, kan men in de financiële sector, rekening houdende met de economie van de wet, o.i. moeilijk gaan beweren dat bv. verzekeringen en kredietbeheer tot eenzelfde generiek doel behoren. Zulks beweren is strijdig met de ratio legis van de W.V.P. en in het bijzonder met het finaliteitsprincipe dat proportionaliteit vereist.⁴⁷

In de Europese Richtlijn wordt verwerking gedefinieerd (in art. 2 b) als “*elke bewerking of geheel van bewerkingen met betrekking tot persoonsgegevens, al dan niet uitgevoerd met geautomatiseerde procédés, zoals het verzamelen, het vastleggen, ordenen, bewaren, uitwerken, wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken d.m.v. toezending, verspreiding of enige andere vorm van terbeschikkingstelling, samenbrengen, met elkaar in verband brengen, alsmede het afschermen, uitwissen of vernietigen van gegevens*”. Deze definitie is ruimer dan de Belgische: wellicht heeft men de som van de definities in de nationale privacywetten genomen (vb. “verzamelen” staat uitdrukkelijk in de Nederlandse Wet Persoonsregistratie, maar is niet opgenomen in de Belgische W.V.P., waar het begrip verwerking centraal staat).

Tenslotte betekent voor de toepassing van de W.V.P. het begrip “verwerking”

⁴² X., “De Wet Persoonsregistraties en de gedragscode voor het bankwezen”, *De Spaarbank*, 1989, 101-105.

⁴³ MEYSMANS, E., “Gevolgen voor de banksector”, in DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *Persoonsgegevens en privacybescherming*, Brugge, Die Keure, 1995, 238-239.

⁴⁴ VERBEKE, A., *l.c.*, 1159.

⁴⁵ MEYSMANS, E., “Gevolgen voor de banksector”, in DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *Persoonsgegevens en privacybescherming*, Brugge, Die Keure, 1995, 238-239; LEONARD, Th., “Banques et vie privée: deux problèmes d'application de la loi du 8 décembre 1992”, in X., *Droit de l'informatique: enjeux nouvelles responsabilités*, Brussel, Ed. du Jeune Barreau, 1993, 450-454; CNIL, *Dix ans d'informatique et libertés*, Paris, Economica, 1988, 51.

⁴⁶ Loi du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés, *J.O.*, 25 janvier 1978.

⁴⁷ *Cf. infra* sub nrs. 46 en 47.

zowel de geautomatiseerde verwerking (art. 1, § 3, W.V.P.) als het houden van een manueel bestand (zie art. 1, §1, W.V.P.). Hiermee gaat de Belgische wetgever verder dan Verdrag nr. 108 dat enkel de geautomatiseerde verwerking binnen zijn toepassingsgebied houdt. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat niet iedereen het met deze uitbreiding eens was.⁴⁸ Een uitgebreide bespreking leidt ons te ver, aangezien we in de financiële sector slechts met de geautomatiseerde verwerking te maken hebben.

2. BESTAND

Art. 1, § 2, W.V.P. bepaalt dat onder bestand moet begrepen worden “*het geheel van persoonsgegevens, samengesteld en bewaard op een logisch gestructureerde wijze en met het oog op een systematische raadpleging ervan*”.

Bestanden moeten dus onderscheiden worden van dossiers.⁴⁹ Deze laatste vallen niet onder de W.V.P. Centraal staat hier het criterium van de systematische toegankelijkheid. Een reeks dossiers, alfabetisch gerangschikt, vormt nog geen bestand, als er geen systematische toegankelijkheid is.⁵⁰ Er is geen systematische toegankelijkheid als men verplicht is een geheel van gegevens helemaal door te nemen om een nauwkeurig gegeven terug te vinden.⁵¹ Zo beschouwd, impliceert dit criterium dat het onderscheid dossier/bestand in het kader van de automatische verwerking van gegevens zinloos is; we hebben daar uitsluitend te maken met programmatuur die systematische raadpleging van zonder enige structuur en zonder interne logica ingevoerde gegevens toelaat.⁵² Enkel i.g.v. manuele verwerking zou het onderscheid dossier/bestand overeind kunnen blijven. Gelet op de onduidelijke afbakening zal het een taak van de Commissie ter bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer zijn om hier jurisprudentieel duidelijkheid te brengen.⁵³

Voor de banksector betekent dit m.i. dat, rekening houdend met de graad van automatisering, er enkel sprake zal zijn van bestanden en niet van dossiers, die niet onder de W.V.P. vallen.⁵⁴ Geautomatiseerde individuele kredietdossiers vallen dus ook onder de W.V.P.

In de banksector rijst nog een bijzonder probleem m.b.t. de deelbestanden van

⁴⁸ Kamercommissie, Verslag van 2 juli 1992, *Gedr. St.*, Kamer, 1991-1992, 413/12, 19; Amendementen, Kamer, *Gedr. St.*, Kamer, 1991-1992, 413/12, 31; DUMORTIER, J., *o.c.*, 10.

⁴⁹ Memorie van Toelichting, *Gedr. St.*, Kamer, 1990-1991, 1610/1, 4-5; Advies CBPL van 28 november 1990, *Gedr. St.*, Kamer, 1990-1991, 1610/1, 52; DUMORTIER, J., *o.c.*, 10.

⁵⁰ Memorie van Toelichting, *Gedr. St.*, Kamer, 1990-1991, 1610/1, 4-5; DUMORTIER, J., *o.c.*, 10.

⁵¹ Senaatscommissie, Verslag van 27 oktober 1992, *Gedr. St.*, Senaat, B.Z., 1991-1992, 445/2, 48; DUMORTIER, J., *o.c.*, 12.

⁵² Senaatscommissie, Verslag van 27 oktober 1992, *Gedr. St.*, Senaat, B.Z., 1991-1992, 445/2, 48; DUMORTIER, J., *o.c.*, 12.

⁵³ Kamercommissie, Verslag van 2 juli 1992, *Gedr. St.*, Kamer, 1991-1992, 413/12, 16; DUMORTIER, J., *o.c.*, 11.

⁵⁴ *Contra*: MEYSMANS, E., “Bancaire bestanden en privacy-bescherming in België”, *T. Comp.*, 1992, 10-11.

bv. het cliëntenbestand. Deze deelbestanden bevinden zich lokaal in de agent-schappen. Moet elk van deze deelbestanden beschouwd worden als een afzon-derlijk bestand, waarvoor een bijdrage verschuldigd is, of moeten deze deelbe-standen als deel van één bestand (het cliëntenbestand) behandeld worden ? M.i. moet geopteerd worden voor dit laatste, aangezien men slechts één finali-teit, gemeenschappelijk aan hoofd- en deelbestanden, nastreeft, in het bijzon-der de identificatie van cliënten. Een argument in het voordeel van deze opvat-ting, kan m.i. ook geput worden uit art. 2 c van de Richtlijn. Dit artikel bepaalt dat een bestand een gestructureerd geheel uitmaakt van persoonsgegevens die volgens bepaalde criteria toegankelijk zijn, ongeacht of dit geheel gecentrali-seerd of gedecentraliseerd is, of verspreid op een functioneel of op geografisch bepaalde wijze.

3. PERSOONSGEGEVENS

De W.V.P. is enkel van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens in bestanden. Een persoonsgegeven is een gegeven dat betrekking heeft op een natuurlijke persoon die is of kan worden geïdentificeerd (art. 1, § 5, W.V.P.).

In de Belgische wet, alsook in de Europese Richtlijn (art. 2 a), vallen, i.t.m. de wetgeving van Zwitserland⁵⁵, enkel natuurlijke personen onder de toepassing van de wet. Rechtspersonen zijn dus uitgesloten van het toepassingsgebied van de wet. Uitzondering hierop vormen de gegevens over rechtspersonen waarin namen van natuurlijke personen (bv. bestuurders) voorkomen.⁵⁶

Wat onder gegevens moet begrepen worden, is niet uitgewerkt in de wet; enkel wordt gespecificeerd dat het om gegevens betreffende een persoon moet gaan. Uit het verslag van de Senaatscommissie blijkt dat foto's en filmbeelden als gegevens in de zin van de wet dienen beschouwd te worden.⁵⁷ Derhalve moe-ten de camera's in bankgebouwen beschouwd worden als een geautomatiseer-de verwerking van persoonsgegevens.⁵⁸ In dit artikel wordt door de wetgever geen rekening gehouden met de gevoeligheid, de objectiviteit of de subjectivi-teit van gegevens. Ook de uitsluitend objectieve en neutrale informatie van bv. productiebestanden (i.v.m. courante bankverrichtingen) valt onder het toepas-singsgebied van de wet. Dit maakt deze wet wel zeer ruim; in Nederland heeft men dit opgelost door het gebruik van het criterium van de "rechtens of maatschappelijke relevantie" om uit te maken of men al dan niet met een persoons-gegeven te doen heeft.⁵⁹

⁵⁵ KUITENBOUWER, F., "Privacywet in Zwitserland", *T. Comp.*, 1992/6, 266-267.

⁵⁶ MEYSMANS, E., *De Wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, gevolgen voor de banksector*, Brussel, Belgische Vereniging van Banken, Studiedag 18 maart 1993, 5-6.

⁵⁷ Senaatscommissie, Verslag van 27 oktober 1992, *Gedr. St.*, Senaat, B.Z., 1991-1992, 445/2, 30; DUMORTIER, J., *o.c.*, 18.

⁵⁸ MEYSMANS, E., *o.c.*, voetnoot nr. 55, 6.

⁵⁹ MEYSMANS, E., "Bancaire bestanden en privacy-bescherming in België", *T. Comp.*, 1992, 10-11; BERKVENS, J., "Persoonsgegevens en de Wet Persoonsregistratie", *T. Comp.*, 1988, 178-179.

Een derde element in de definitie van persoonsgegevens is het vereiste van identificatie of identificeerbaarheid van de betrokken persoon. Ook hier moeten we het dus stellen met een vrij lapidaire formulering. Eens te meer zal de Privacyrichtlijn, eens geïmplementeerd, iets meer duidelijkheid brengen. Volgens art. 2 a van de Richtlijn is iemand immers identificeerbaar wanneer men identificatie kan bekomen aan de hand van een identificatienummer of van één of meer specifieke elementen die kenmerkend zijn voor zijn of haar fysieke, fysiologische, psychische, economische, culturele of sociale identiteit.

De identificeerbaarheid is ingevoerd in de W.V.P. als criterium om persoonsgegevens van statistische gegevens (waarvoor de wet niet geldt) te onderscheiden.⁶⁰ Zo zal de informatie over de betaling met een betaalkaart noch voor de handelaar, noch voor Banksys een persoonsgegeven uitmaken, aangezien zij enkel het kaartnummer kennen en aan de hand daarvan geen identificatie kunnen doorvoeren. Voor de bank zal dit echter wel een persoonsgegeven uitmaken omdat de bank de link tussen het kaartnummer en de identiteit van de kaarthouder wel kan leggen.

Sommige verwerkingen van persoonsgegevens vallen buiten de toepassing van de wet. Art. 3, §2, 2°, W.V.P. sluit verwerkingen waarbij uitsluitend persoonsgegevens worden aangewend die ingevolge een wets- of reglementaire bepaling onder voorschrift van openbaarmaking vallen uit. Men denke hier aan gegevens in verband met geprotesteerde wissels, faillissement, enz.⁶¹ Eveneens uitgesloten zijn de verwerkingen waarbij uitsluitend persoonsgegevens worden aangewend waarvan de betrokkene de openbaarmaking verricht of doet verrichten, voor zover de verwerking de finaliteit van deze openbaarmaking eerbiedigt (zie art. 3, §2, 3°, W.V.P.).⁶²

B. DE HOUDER VAN HET BESTAND EN ZIJN PLICHTEN

1. WIE IS DE HOUDER VAN HET BESTAND ?

Onder "houder" van het bestand wordt de natuurlijke persoon, de rechtspersoon of de feitelijke vereniging verstaan die bevoegd is om te beslissen over het doel van de verwerking of over de soorten gegevens die erin moeten voorkomen. Het criterium dat de houder aanwijst, is de bevoegdheid om te beslissen over het doel van de verwerking.

In de financiële sector zal de houder bijgevolg de bank zelf, de vennootschap zijn. Dit is maar best als men kijkt naar de regels inzake kennisgeving, die in principe vereist is in geval van een eerste registratie, behalve wanneer de eerste

⁶⁰ MEYSMANS, E., *o.c.*, voetnoot nr. 55, 5-6.

⁶¹ Voor een overzicht, zie VERBEKE, A., *l.c.*, 1149-1150.

⁶² VERBEKE, A., *l.c.*, 1150 en het vb. van een bank die systematisch de geboortekaartjes die uit hangen in de kraamkliniek verwerkt met het oog op promotie van haar 0 tot 12 spaarrekening. Dit schendt de finaliteit van die openbaarmaking.

verwerking kadert in een contractuele relatie tussen de betrokkene en de houder van het bestand. In de banksector sluiten cliënten steeds contracten met de bank zelf. Wanneer nu als houder niet de bank zelf, maar bv. een zelfstandige agent wordt aangesteld, dan zou die agent een kennisgeving moeten doen, aangezien niet hij contractspartij is, maar de bank zelf en hij dus niet onder de uitzondering van art. 9, 2°, W.V.P. valt.⁶³ De aanduiding van de bank zelf als houder impliceert volgens E. MEYSMANS dat de plichten en de sancties bij niet-naleving van die plichten bij het directiecomité van de Bank komen te liggen.⁶⁴

Indien het doel van de verwerking of de soorten gegevens die erin moeten worden verwerkt bij wet zijn bepaald, is de houder van het bestand de natuurlijke persoon of de rechtspersoon die bij de Wet is aangewezen om het bestand te houden (art. 1, §6, tweede lid, W.V.P.). Zo is in de Wet Consumentenkrediet bijvoorbeeld de Nationale Bank van België als houder aangesteld om de wettelijke registratie van wanbetalingen, voortvloeiend uit kredietovereenkomsten te registreren.⁶⁵

Naast een houder kan ook nog een bewerker aangesteld worden. Dit is de natuurlijke persoon, de rechtspersoon of de feitelijke vereniging aan wie de organisatie en de uitvoering van de verwerking worden toevertrouwd (art. 1, §7, W.V.P.). Deze functie werd in de bank toevertrouwd aan de toepassingsbeheerder.⁶⁶ Deze heeft naast zijn reeds bestaande opdrachten, zoals het bepalen van structuur en inhoud van de gegevensverwerking, beschermingsprocedures, enz. een nieuwe taak gekregen, namelijk het toepassen van de privacyregels en het toezicht op de naleving ervan.

2. HET FINALITEITSBEGINSEL

Persoonsgegevens mogen slechts worden verwerkt voor duidelijk omschreven en wettige doeleinden en mogen niet worden gebruikt op een wijze die onverenigbaar is met die doeleinden. Zij dienen, uitgaande van die doeleinden, toe-reikend, ter zake dienend en niet overmatig te zijn (art. 5 W.V.P.). Dit finaliteitsbeginsel is de basis van de privacybescherming in vele landen.⁶⁷ De verschillende componenten van bovenstaande definitie zullen eerst onderzocht worden.

a. Duidelijk omschreven en wettige doeleinden

⁶³ MEYSMANS, E., *Implementatie van de privacy-wetgeving*, Brussel, BVK, 1992, 9-10.

⁶⁴ MEYSMANS, E., *o.c.*, voetnoot nr. 55, 10.

⁶⁵ Zie art. 71 §1 W. Cons. Kred.

⁶⁶ MEYSMANS, E., *o.c.*, voetnoot nr. 55, 10.

⁶⁷ Memorie van Toelichting, *Gedr. St.*, Kamer, 1990-1991, 1610/1, 10 e.v.; DUMORTIER, J., *o.c.*, 47; MEYSMANS, E., "Gevolgen voor de banksector", in DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *Persoonsgegevens en privacy-bescherming*, Brugge, Die Keure, 1995, 241.

De finaliteit moet allereerst duidelijk omschreven zijn; er moet transparantie zijn.⁶⁸ Deze wordt verkregen door in heldere, precieze en duidelijke termen de finaliteit te beschrijven. De duidelijkheid is noodzakelijk om doeltreffende *ex post* controle door de Commissie ter Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer (hierna afgekort als CBPL) en de betrokkene op de verwerking toe te laten.⁶⁹ Art. 6, eerste lid, b van de Richtlijn stelt de eis van “uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden”.

Vervolgens wordt vereist dat de finaliteit wettig is. Allereerst moet hier de vraag naar de bevoegdheid gesteld worden (formele wettigheid). In de banksector is de houder (en dit is de bank zelf) bevoegd tot het vaststellen van de finaliteit.⁷⁰ Verder moet de inhoudelijke wettigheid van de finaliteit bekeken worden. Sommige finaliteiten (bv. de verwerking van gegevens betreffende de huidskleur) druisen in tegen een wettelijk verbod (bv. het wettelijk verbod op racisme) en zijn dan ook alsdusdanig onwettig. Een finaliteit kan tenslotte ook onwettig zijn als ze disproportioneel is t.a.v. de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene; dit volgt uit een belangenafweging tussen het recht op privacy van de betrokkene enerzijds en de belangen van de houder bij de finaliteit anderzijds.

Wanneer iemand beweert dat de tegenpartij persoonsgegevens verwerkt zonder duidelijk omschreven doeleinden, moet hij aantonen dat deze persoonsgegevens niet vallen onder de aangegeven finaliteiten. De rechter zal dan nagaan welke verwerkingen (en dus finaliteiten) bij de CBPL zijn aangegeven en of de kwestieuze persoonsgegevens daarin passen.

Zorgen voor duidelijkheid bij de omschrijving van de omvang van de finaliteit is derhalve onontbeerlijk indien men verrassingen bij rechterlijke toetsingen wil vermijden. De banksector heeft dit meer dan wie ook begrepen.⁷¹ Na overleg met de bankwereld zijn in het Lexicon door de Commissie ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de meest voorkomende generieke doeleinden en finaliteiten voor de bank-, krediet- en verzekeringssector nader omschreven.⁷² Zo wordt er een onderscheid gemaakt tussen rekeningenbeheer, vermogensbeheer, corporate finance, kredietverlening, makelaarsdiensten, beheer van persoonsverzekeringen, beheer van groepsverzekeringen, beheer van verzekeringen tegen brand en andere gevaren, beheer van arbeidsongevallenverzekeringen en beheer van verzwaarde risico's.⁷³ Daarnaast beschikt een bank

⁶⁸ LEONARD, Th., *Banques et vie privée: deux problèmes d'application de la loi du 8 décembre 1992*, Brussel, Ed. du Jeune Barreau, 1993, 455-456.

⁶⁹ GUTWIRTH, S., *De grondslagen van het persoonsgegevensbeschermingsrecht en de basisbeginselen van de privacywet*, Gent, Mys & Breesch, 1994, 37.

⁷⁰ GUTWIRTH, S., *o.c.*, 36.

⁷¹ DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., “Relatiebankier en de finaliteitsregel van art. W.V.P.”, noot onder Voorz. Kh. Antwerpen, 7 juli 1994, *T. Comp.*, 1994, 244-250.

⁷² LEONARD, TH., en POULLET, Y., “Fichiers bancaires”, in WYMEERSCH, E. (ed.), *Financiële recht tussen oud en nieuw*, Antwerpen, Maklu, 1996, 568 e.v.

⁷³ DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *o.c.*, 248.

nog over een aantal niet-sector gebonden specifieke finaliteiten, zoals direct marketing, personeelsbeheer, beheer van agenten en tussenpersonen, public relations, marktonderzoek, e.a.

De vooraf gedefinieerde finaliteiten worden elk apart nog eens in het Lexicon omschreven, dit ten behoeve van het vereiste van duidelijkheid. Zo wordt "rekeningenbeheer" omschreven als "*het beheer van individuele rekeningen en spaarrekeningen van cliënten van een financiële instelling*".⁷⁴ Geholpen door het Lexicon, moet de bank dan haar finaliteiten inventariseren. Volledige overname van de in het Lexicon opgenomen finaliteiten lijkt uitgesloten, aangezien dit enkel de meest voorkomende finaliteiten definieert en er in een concrete bank specifieke situaties voorhanden kunnen zijn. Bovendien zullen de banken volledig autonoom de hierboven opgesomde niet-sectorale finaliteiten zelf moeten invullen.

⁷⁴ DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *o.c.*, 248.

Ten slotte zijn de banken juridisch ook niet verplicht het Lexicon te volgen; de houder en alleen de houder (en dit is de bank zelf) heeft het recht de finaliteiten te bepalen.⁷⁵

Wat zijn nu de praktische consequenties van het vereiste van “duidelijk omschreven en wettige doeleinden”? Essentieel is dat de bank al haar bewerkingen inzake persoonsgegevens onderbrengt in een finaliteit. Eens dat hieraan voldaan is, sluit de W.V.P. niet uit dat dezelfde persoonsgegevens voor verschillende finaliteiten worden verwerkt. Zo mogen gegevens, verkregen n.a.v. een betalingsopdracht niet alleen verwerkt worden voor de finaliteit rekeningbeheer, maar ook voor de finaliteiten klantenbeheer en marketing.⁷⁶ Wanneer nu effectief bepaalde gegevens verwerkt zijn voor verschillende finaliteiten, dan heeft men per se met verschillende verwerkingen te maken, want één finaliteit impliceert één verwerking. Daarbij dient nogmaals benadrukt te worden dat een houder wel vrij is zelf te bepalen voor welke finaliteiten hij persoonsgegevens wil verwerken, maar absoluut niet vrij is om te bepalen hoeveel verwerkingen er zijn; het is m.a.w. niet aan hem om de term verwerking eng of ruim op te vatten. Deze problematiek werd hierboven reeds ten dele behandeld.⁷⁷

Tenslotte zij opgemerkt dat de W.V.P., een kaderwet, de beschrijving van de finaliteit(en) overlaat aan de houder van het bestand. In het geval van bestanden die het voorwerp uitmaken van een sectorale wetgeving, zal de finaliteit in grote mate worden bepaald door de specifieke bepalingen van de desbetreffende sectorale wetgeving.⁷⁸

b. De persoonsgegevens moeten, uitgaande van de doeleinden, toereikend, ter zake dienend en niet overmatig zijn (art. 5, tweede lid, W.V.P.)

Dit vereiste laat de conformiteitscontrole toe. Eens dat men de finaliteit van de verwerking duidelijk omschreven heeft en deze ook wettig is, is de conformiteitstoets er juist op gericht om na te gaan of de reëel gekozen gegevens conform zijn aan de vooropgestelde realiteit.⁷⁹

⁷⁵ DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *o.c.*, 249.

⁷⁶ MEYSMANS, E., “Marketing en privacy: recente ontwikkelingen”, *T. Comp.*, 1995/2, 50.

⁷⁷ Cf. *supra* sub III, A, titel: “verwerking”.

⁷⁸ Zie bv. art. 69 § 1 W. Cons. Kred.: persoonsgegevens, opgenomen in het bestand Consumentenkrediet, mogen slechts verwerkt worden wanneer ze relevant, aangepast, en niet overdreven zijn om de financiële toestand en de solvabiliteit van de consument te beoordelen.

⁷⁹ GUTWIRTH, S., “De toepassing van het finaliteitsbeginsel van de Privacywet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens”, *T.P.R.*, 1993, 1449-1450.

De gekozen gegevens moeten toereikend, ter zake dienend en niet overmatig zijn t.o.v. de finaliteit. Deze eis wordt ook gesteld in art. 6, eerste lid, c van de Richtlijn. Bijkomend wordt daar ook nog vereist dat de gegevens nauwkeurig zouden zijn. Zijn ze niet juist, moeten ze worden bijgewerkt (zie art. 6, eerste lid 1, d van de Richtlijn). De Kamercommissie vond de bewoordingen “nauwkeurig” en “de plicht tot bijwerking in geval van de minste onjuistheid” overdreven strikt. Eén verkeerd element bij de gegevensverwerking zou dan al kunnen leiden tot de toepassing van de sancties van art. 39, 3°, W.V.P.⁸⁰ “Toereikend” en “ter zake dienend” voor het doel van de verwerking betekent dat de gegevens daartoe “noodzakelijk”, m.a.w. “nuttig en onontbeerlijk” dienen te zijn. De eis van niet overmatigheid verwijst naar de proportionaliteit *sensu stricto*.⁸¹ Zelfs al zijn de betrokken gegevens noodzakelijk voor de beoogde wettige finaliteit, dan nog mogen ze geen onevenredige inmenging in de privacy van de betrokkenen genereren.

c. Verbod op onverenigbaar gebruik

Dit aspect van art. 5 W.V.P. wordt bewust als laatste behandeld. De Commissie ter bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer zal kennis nemend van een klacht, immers eerst de duidelijkheids- en wettigheidsvereisten nagaan. Indien daaraan is voldaan, zal bijkomend de conformiteit van de verwerkte gegevens getoetst worden. Ook de Richtlijn verbiedt in art. 6 b de verwerking op een wijze die onverenigbaar is met de bestaande finaliteiten.

In het vorige punt (b 2) werd reeds duidelijk dat het verwerken van bepaalde persoonsgegevens voor verschillende finaliteiten absoluut geen bezwaar is.⁸² Nergens staat bovendien dat deze verschillende finaliteiten onderling verenigbaar moeten zijn. De betekenis van het verbod op onverenigbaar gebruik ligt dan ook elders. Dit verbod ziet erop dat bepaalde bestanden met één bepaalde finaliteit niet mogen gebruikt worden op een wijze die onverenigbaar is, m.n. voor andere doelen waarvan geen aangifte werd gedaan. Indien een bepaald gebruik wordt gemaakt van persoonsgegevens, dat niet onder een door de houder aangeduide finaliteit ressorteert, betekent dit nog niet per se een schending van art. 5 WVP.⁸³ Bijkomend zal moeten worden nagegaan of dit concreet gebruik onverenigbaar is met de wel opgegeven finaliteit van de verwerking. De rechtspraak zal hier een belangrijke taak moeten vervullen.

⁸⁰ Kamercommissie, Verslag van 2 juli 1992, *Gedr. St.*, Kamer, 1991-1992, 413/12, 31; DUMORTIER, J., *o.c.*, 50.

⁸¹ GUTWIRTH, S., *l.c.*, 1450.

⁸² Zie trouwens uitdrukkelijk: Memorie van Toelichting bij art. 5 W.V.P., *Gedr. St.*, Kamer, 1990-1991, 1610/1, 10.

⁸³ DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., “Relatiebankieren en de finaliteitsregel van art. 5”, noot onder Voorz. Kh. Antwerpen, 7 juli 1994, *T. Comp.*, 1994, 249-250.

In de doctrine werden reeds enige criteria ter beoordeling naar voren geschoven: de redelijke verwachtingen van de geregistreeerde personen, het belang van de houder van het bestand, de potentiële risico's voor de persoonlijke levenssfeer.⁸⁴

Het zij duidelijk dat de effectieve bescherming van de persoonlijke levenssfeer staat of valt bij de beteugeling van ongeoorloofde overschrijding van finaliteiten. Deze terechte overtuiging van de Belgische wetgever⁸⁵ is gebaseerd op de praktijkervaring van de Franse CNIL.⁸⁶ De meerderheid van de klachten die de CNIL diende te behandelen, had rechtstreeks te maken met het gebruik van bestaande bestanden voor andere, niet verenigbare doeleinden; veelal ging het om personeels- of beheersbestanden die werden aangewend voor politieke of electorale doeleinden.⁸⁷

d. Problemen met het finaliteitsbeginsel: direct-marketing in de banksector, een twistpunt en bron van de eerste rechtspraak i.v.m. de toepassing van het finaliteitsbeginsel in de banksector

In deze analyse van de geoorloofdheid van direct marketing in de financiële sector zal vaak verwezen worden naar twee rechterlijke uitspraken.⁸⁸ Voor de goede orde lijkt het wenselijk de feiten even kort te beschrijven.

In een eerste zaak dagvaarde Uniprabel, beroepsvereniging van verzekeringsmakelaars, de Kredietbank N.V. Deze laatste benaderde klanten, van wie ze op basis van overschrijvingsopdrachten te weten was gekomen dat ze elders verzekeringspolissen hadden lopen, met voorstellen om bij haar verzekeringspolissen af te sluiten.

In een tweede zaak ging het tussen de Generale Bank en het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet (CHBK). De Generale Bank voerde een campagne, waarbij ze klanten die een hypotheeklening hadden bij het CHBK, voorstelde deze lening te laten vervangen door een goedkopere bij de Generale Bank. De Generale Bank identificeerde die klanten aan de hand van hun betalingsopdrachten aan het CHBK.

⁸⁴ DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *l.c.*, 250.

⁸⁵ Memorie van Toelichting, *Gedr. St.*, Kamer, 1990-1991, 1610/1, 10 e.v.; DUMORTIER, J., *o.c.*, 47.

⁸⁶ GUTWIRTH, S., *l.c.*, 1451.

⁸⁷ Commission nationale de l'informatique et des libertés, *Dix ans d'informatique et des libertés*, Paris, CNIL, 1988, 38.

⁸⁸ Voorz. Kh. Antwerpen, 7 juli 1994, *T.B.H.*, A995, 297-302, *T. Comp.*, 1994, 244-245, *D.C.C.R.*, 1994, 77-83 en *Dr. Inform.*, 1994, 51-55; Voorz. Kh. Brussel, 15 september 1994, *T.B.H.*, 1995, 303-308 en *T. Comp.*, 1994, 246-247.

In beide gevallen werd de bank in het ongelijk gesteld. In beide zaken werd de vordering gebaseerd op de Wet Handelspraktijken; CHBK en Uniprabel konden zelf geen schending van de W.V.P. invoeren. Vandaar maakten zij het ommetje via de art. 93 e.v. Wet Handelspraktijken; de schending van W.V.P. in de persoon van hun cliënten moest volgens hen i.c. als een met de eerlijke handelspraktijken strijdige daad beschouwd worden.

Na deze uitspraken is er al veel inkt gevloeid over de verhouding tussen direct marketing en de W.V.P. in de banksector.⁸⁹ Hieronder zal gepoogd worden het probleem te analyseren aan de hand van de in de vorige punten (I tot III) ontwikkelde controle op art. 5 W.V.P., nadat de kernoverwegingen van de beide beschikkingen zijn weergegeven.

In de zaak van de Kredietbank stonden volgende overwegingen centraal:

- De bank heeft voor de verwerking van de persoonsgegevens, gedistilleerd uit betalingsopdrachten, duidelijk omschreven en wettige doeleinden opgegeven, m.n. de prospectie en de promotie (marketing) van financiële producten.
- Het gebruik van de betrokken gegevens voor marketingdoeleinden i.v.m. verzekeringsproducten en dus niet i.v.m. financiële producten is onverenigbaar met de opgegeven doeleinden.
- De verwerkte gegevens, en meer in het bijzonder de verzekeringstoestand van personen, zijn bovendien niet ter zake dienend en overmatig in het licht van de opgegeven doeleinden, namelijk marketing van financiële producten.

In de zaak van de Generale Bank waren volgende consideransen belangrijk :

- Direct marketing, marketing en globale visie op de clientèle zijn geen onwettige finaliteiten voor de verwerking van persoonsgegevens, verkregen naar aanleiding van de uitvoering van betalingsopdrachten.
- Er is geen bewijs dat de bank de verkregen gegevens heeft gebruikt op een wijze die onverenigbaar is met de aangeduide doeleinden.
- De verwerking van de gegevens is echter overmatig met het oog op de finaliteiten marketing en beheer van rekeningen.

Uit de overwegingen van bovenstaande uitspraken kan geconcludeerd worden dat er enige verwarring bestaat omtrent de toepassing van art. 5 W.V.P. Deze

⁸⁹ MEYSMANS, E., "Marketing en privacy: recente ontwikkelingen", *T. Comp.*, 1995, 50-55; LAMBRECHTS, M., "De privacy-schending der banken vraagt om meer deontologie", *Journ. Proc.*, 1994, 20-21; LEONARD, T., "La banque, le courtier et la vie privée: une première décision jurisprudentielle", noot onder Voorz. Kh. Antwerpen, 7 juli 1994, *D.C.C.R.*, 1994, 83-92; DU-MORTIER, J. en ROBBEN, F., "Relatiebankieren en de finaliteitsregel van art. 5 W.V.P.", noot onder Voorz. Kh. Antwerpen, 7 juli 1994, *T. Comp.*, 1994, 247-250; DASSESSE, M., noot onder Voorz. Kh. Antwerpen, 7 juli 1994 en Voorz. Kh. Brussel, 15 september 1994, *T.B.H.*, 1995, 309-311; LESUISSE, O., noot onder Voorz. Kh. Antwerpen, 7 juli 1994, *Dr. Inform.*, 1994, 55-64.

verhouding tussen de begrippen verwerking, finaliteit en gebruik worden vaak niet geheel juist ingeschat.

Naar Belgisch recht zou direct marketing in relatie tot de W.V.P. door de rechter als volgt moeten benaderd worden.

1. Is direct marketing een wettig doel ?

Uit de Memorie van Toelichting bij art. 5 W.V.P. volgt dat direct marketing principieel een wettige finaliteit is.⁹⁰ Terecht wordt echter aangevoerd⁹¹ dat de principiële wettigheid moet nagegaan worden in verhouding tot deze of gene verwerking van persoonsgegevens⁹²; zo moet geoordeeld worden dat de finaliteit direct marketing onwettig is t.o.v. een (toegestane) verwerking van gevoelige (bv. medische) gegevens.

Tegen de finaliteit direct marketing op grond van gegevens van de verwerking betaaloopdrachten lijkt echter geen bezwaar. Art. 14 van de Richtlijn benadrukt ook de wettigheid van direct marketing. Zij kent echter eveneens een recht op verzet aan de betrokkene toe.

2. Zijn de doeleinden duidelijk omschreven ?

Het vereiste van duidelijkheid is nodig voor de interne (het opmaken van de staat) en de externe (de CBPL en de betrokkene) transparantie. Daarbij moet de nadruk worden gelegd op het Belgisch systeem van de W.V.P., waar in één doel tevens één verwerking betekent. Art. 5 W.V.P. verzet zich weliswaar niet uitdrukkelijk tegen “generieke doeleinden”, maar direct marketing kan bezwaarlijk tot het generiek doel “rekeningbeheer” behoren, eventueel wel tot het generiek doel “klantenbeheer”. Toch dient het vereiste van duidelijk omschreven doeleinden wellicht strikter te worden nageleefd, zo blijkt uit de KB-zaak⁹³. Een verwerking “marketing - financiële producten” veronderstelt niet de verwerking van gegevens voor “marketing - verzekeringsproducten”. Hieruit volgt dat met het oog op maximale transparantie direct marketing als een aparte verwerking dient te worden aangegeven. Eens dat men vaststelt dat er effectief een duidelijke finaliteit “direct marketing” is aangegeven, dient men enkel nog te onderzoeken of de verwerkte gegevens conform zijn met hun doel. Van een gebruik van de gegevens uit de verwerking rekeningbeheer, strijdig met het doel direct marketing, kan dan ipso facto geen sprake meer zijn. Gegevens mogen immers voor verschillende finaliteiten worden verwerkt.

⁹⁰ Memorie van Toelichting, *Gedr. St.*, Kamer, 1990-1991, 1610/1, 1-31; DUMORTIER, J., *o.c.*, 47.

⁹¹ MEYSMANS, E., “Marketing en privacy: recente ontwikkelingen”, *T. Comp.*, 1995, 50-55.

⁹² BUYLE, J., LANOYE, L., POULLET, Y., en WILLEMS, V., “Chronique de jurisprudence, l'informatique (1987-1994)”, *J.T.*, 1996, 233-235.

⁹³ Zie hierover ook: LEONARD, TH. en, POULLET, Y., “Fichiers bancaires”, in WYMEERSCH, E. (ed.), *o.c.*, Antwerpen, Maklu, 1996, 562.

3. *Zijn de verwerkte gegevens toereikend, ter zake dienend en niet overmatig t.o.v. het doel direct marketing?*⁹⁴

De vraag die hier gesteld wordt, luidt eigenlijk: welke gegevens mogen, gelet op het doel "direct marketing", verwerkt worden? Hiervoor moet m.i. eerst gekeken worden naar wat direct marketing is. Dit zal onmiddellijk toelaten te bepalen welke gegevens als toereikend en ter zake dienend mogen beschouwd worden. Direct marketing moet omschreven worden als het geheel van activiteiten als ook elke aanvullende dienst, die het mogelijk maakte producten of diensten aan te bieden of andere publicitaire boodschappen over te maken aan bepaalde segmenten van de bevolking door middel van post, telefoon of andere rechtstreekse middelen, met het oog op het verstrekken van informatie of ten einde een reactie te verkrijgen van de betrokken persoon.⁹⁵ Op basis van deze definitie blijkt dat de toereikende en ter zake dienende gegevens voor direct marketing deze zullen zijn die marktsegmentatie toelaten (bv. geografische, gedragsmatige, enz. gegevens). Als de voorzitter in de zaak van de KB stelde dat de identiteitsgegevens voldoende waren voor direct marketing en de andere gegevens niet ter zake dienend, dan kende hij wellicht niet goed het onderscheid tussen reclamemailing en direct marketing.⁹⁶

Laatste onderdeel van de conformiteitstoets is de proportionaliteitstoets s.s. Is de verwerking van dergelijke segmentatie toelaten van gegevens t.b.v. de houder van het direct marketing bestand wel in verhouding met de rechtmatige belangen van degene wiens gegevens verwerkt worden? Dit is en blijft een afweging die door de rechter in elk concreet geval moet gemaakt worden: de rechter moet zijn afweging m.i. wel motiveren en zich niet beperken, zoals in de zaak van de Generale Bank, tot het stellen dat de segmenterende gegevens overmatig zijn. Bovendien moet men zich toch ook realiseren dat, vanuit economisch standpunt, een verbod op direct marketing ondenkbaar is. Men mag daarbij in de afweging niet vergeten dat direct marketing ook voordelen biedt voor de betrokkenen, zoals informatie over interessante aanbiedingen.⁹⁷

4. *Is er van met een bepaald doel verwerkte gegevens een gebruik gemaakt dat onverenigbaar is met dat bepaald doel?*

Zoals reeds opgemerkt, zal deze toets enkel plaats vinden wanneer, zoals in de zaak van de Kredietbank, niet voldaan is aan het vereiste van een duidelijk omschreven finaliteit "direct marketing", zoals die moet blijken uit de staat; art. 5 W.V.P. is dan nog niet ipso facto geschonden. Immers, art. 5 W.V.P. verzet zich niet tegen het gebruik van gegevens uit een bestand (met een be-

⁹⁴ Voor de betekenis van deze termen; cf. *supra* sub II: Het normatief kader.

⁹⁵ BOONE, A.D., *De wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.o.v. de verwerking van persoonsgegevens en de marketingactiviteiten van de banken*, Brussel, Vereniging van Banken, 1993, 2 en de verwijzingen aldaar.

⁹⁶ MEYSMANS, E., "Marketing en privacy: recente ontwikkelingen", *T. Comp.*, 1995, 52-53.

⁹⁷ DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *l.c.*, 249-250.

paalde finaliteit) voor andere finaliteiten, zolang dit gebruik dan maar niet strijdig is met die bepaalde finaliteit. De concrete rechtsvraag voor de banksector moet dan ook luiden: impliceert direct marketing op basis van gegevens uit het bestand betalingsopdrachten, zonder dat direct marketing als finaliteit in de staat is opgenomen, een gebruik van gegevens dat onverenigbaar is met de finaliteit rekeningbeheer? Het antwoord op deze vraag is een kwestie van casuïstiek. De rechtspraak zal een aantal criteria moeten ontwikkelen.⁹⁸ Bijzonder relevant inzake direct marketing is m.i. het criterium van de “redelijke verwachtingen van de registreerde persoon”, zoals aangebracht door de Antwerpse voorzitter in de KB-zaak. Hantering van dat criterium zal er de banken immers toe aanzetten om aangifte te doen van de finaliteit “direct marketing” om een veroordeling op grond van art. 5 W.V.P. te vermijden. Dit leidt dan weer tot een correctere naleving van de ratio legis van art. 5 W.V.P., namelijk één finaliteit, één verwerking.

Besluitend kan gesteld worden dat het eigenlijke punt waarop art. 5 W.V.P. in beide bovenvermelde zaken geschonden werd, het gebrek aan duidelijk omschreven doeleinden was, ook al kwam dit niet volledig tot uiting in beide beschikkingen, zeker niet in de Generale Bank-zaak. Zo is het duidelijk dat de voorzitter “gebruik” verwacht met “duidelijke finaliteit” wanneer hij stelt dat direct marketing geen onwettige finaliteit is van de verwerking rekeningbeheer - betalingsopdrachten.

Is er dan nog een probleem voor wat betreft direct marketing bestanden in de banksector? O.i. kan de bank elke veroordeling, zoals hierboven, in het vigerende Belgische systeem eenvoudig vermijden door “direct marketing” uitdrukkelijk als afzonderlijke finaliteit en dus verwerking aan te geven in zijn staat. Zij moet dan enkel opletten dat zij geen onwettige verwerking doet (m.a.w. geen gevoelige gegevens verwerkt) en geen niet ter zake dienende gegevens verwerkt (waarvan men niet inziet waarom de bank dit zou doen). Direct marketing blijkt dus, louter op basis van de WVP, geen probleem te zijn. Natuurlijk moeten de banken ook rekening houden met de verplichtingen die volgen uit bv. de Wet Handelspraktijken.

Het vigerende Belgische wettelijke systeem in zake direct marketing is m.i. iets te soepel. Het “right to be let alone” van de betrokkenen - geadresseerden van een marketing actie - komt in het gedrang. Het regime van art. 14 van de Richtlijn komt dan ook als veel evenwichtiger over. Art. 14 laat immers onder bepaalde voorwaarden verzet door de betrokkene toe, wat in de Belgische regeling niet voorzien is. M.i. zal door de uiteindelijke implementatie van art. 14 van de Richtlijn in België een verantwoord evenwicht tussen de eisen van de economie en de rechtmatige belangen inzake privacy ontstaan.

⁹⁸ Cf. *supra* sub III: De Wet ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.

3. DE VERWERKING VAN GEVOELIGE GEGEVENS

Art. 6 W.V.P. bepaalt dat de verwerking van persoonsgegevens met betrekking tot het ras, de etnische afstamming, het seksueel gedrag of de overtuiging of activiteit op politiek, levensbeschouwelijk of godsdienstig gebied, het lidmaatschap van een vakbond of een ziekenfonds slechts voor de door of krachtens de wet vastgestelde doeleinden is toegestaan.

Dit artikel vormt een uitzondering op het algemeen regime van de W.V.P.; in principe zijn immers alle verwerkingen van persoonsgegevens toegelaten als men maar een finaliteit aangeeft. Dit impliceert dat er enkel *a posteriori* een controle is, namelijk de hierboven vermelde wettigheids-, duidelijkheids- en conformiteitstoets. Voor de gevoelige gegevens wordt er echter *a priori* een principieel verbod op verwerking opgelegd, waarop evenwel uitzonderingen bij wet of krachtens de wet kunnen worden toegestaan.

Voor de banksector betekent een dergelijk absoluut verbod op verwerking van gevoelige gegevens een heus probleem⁹⁹. Wanneer immers een cliënt via een overschrijving zijn lidmaatschapsgeld voor de vakbond of voor een politieke partij betaalt, is de bank wel genoodzaakt bepaalde gevoelige gegevens te registreren, wil zij de betrokken opdracht uitvoeren. De W.V.P. werd zodoende een hinderpaal voor een aantal courante bankverrichtingen.

Vanuit de banksector werd aangevoerd dat een onderscheid diende te worden gemaakt: gebeurde de verwerking op initiatief van de bank, dan is ze verboden; gebeurde de verwerking op initiatief van de cliënt (die de opdracht tot betaling gaf), moet dit worden beschouwd als een uitdrukkelijke toestemming van de cliënt om toch te mogen verwerken.¹⁰⁰ Gelet op de toenmalige stand van de wetgeving in België, is dit een ongeldig argument: de toestemming van de betrokkene rechtvaardigt geen door de wet verboden verwerking. Derhalve dient geconcludeerd te worden dat de banksector in de onmogelijkheid verkeerde om art. 6 W.V.P. na te komen.

Na lobbying door de sector werd een oplossing uitgewerkt voor dit probleem in het K.B. nr. 7 van 7 februari 1995.¹⁰¹ Zo mochten gevoelige gegevens nu wel verwerkt worden voor het verrichten, op zijn verzoek, van een voordelige prestatie (bv. een overschrijving) voor de betrokkene (namelijk de cliënt).¹⁰² Meer algemeen werd verwerking van gevoelige gegevens tevens mogelijk na uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene, en na bijzondere informatie

⁹⁹ MEYSMANS, E., "Gevolgen voor de banksector", in DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *Persoonsgegevens en privacybescherming*, Brugge, Die Keure, 1995, 244-245.

¹⁰⁰ MEYSMANS, E., "Bancaire bestanden en privacybescherming in België", *T. Comp.*, 1992, 12.

¹⁰¹ K.B. nr. 7 van 7 februari 1995 ter uitvoering van de Belgische Wet Persoonsgegevens, *B.S.*, 28 februari 1995.

¹⁰² Zie art. 2, 4° K.B. nr. 7.

over de finaliteit van de verwerking.¹⁰³ K.B. nr. 14 van 22 mei 1996¹⁰⁴ vervangt het K.B. nr. 7 van 7 februari 1995 en heft dit uitdrukkelijk op.¹⁰⁵ K.B. nr. 14 betekent een verstarring van het regime van K.B. nr. 7 met als doel nu reeds richtlijnconformiteit na te streven (zie art. 8 Richtlijn). Verwerking van gevoelige gegevens is, naast enkele voor de banksector minder relevante bijzondere machtigingen, alleen toelaatbaar wanneer de betrokkene uitdrukkelijk heeft toegestemd met een dergelijke verwerking (art. 2, a, K.B. nr. 14). Met toestemming van de betrokkene wordt bedoeld elke vrije, specifieke en op informatie berustende wilsuiting waarmee de betrokkene aanvaardt dat hem betreffende persoonsgegevens worden verwerkt (art. 1, e, K.B. nr. 14). De vraag die zich hierbij opdringt, luidt: impliceert een overschrijvingsopdracht door een cliënt naar aanleiding waarvan gevoelige gegevens worden verwerkt, een uitdrukkelijke toestemming, in de zin van het K.B., tot een dergelijke verwerking? In het Verslag aan de Koning wordt hierop met nadruk bevestigend geantwoord.¹⁰⁶ Zo geïnterpreteerd zal het nieuwe K.B. voor de bank in de praktijk wellicht weinig veranderen. Het is echter wel de vraag of ook de rechter, in geval van betwisting, in casu een zelfde interpretatie zal hanteren. Het opgeheven K.B. nr. 7 bood in elk geval meer rechtszekerheid voor de bank. Een verdere kanttekening dient te worden gemaakt bij de door de regering gevolgde werkwijze. Men vervangt een bestaand K.B. door een ander K.B. om meer richtlijnconformiteit te bekomen, heel goed wetende dat de W.V.P. zelf op essentiële punten zal moeten aangepast worden. Zou men dan ook niet beter eerst de W.V.P. wijzigen en dan pas, met meer kans op coherentie, de nodige koninklijke besluiten uitvaardigen? Bovendien heeft de Raad van State er reeds op gedrukt, naar aanleiding van de totstandkoming van K.B. nr. 7, dat een koninklijk besluit geen wijziging van de wet mag impliceren.¹⁰⁷ Om de wettigheid van de koninklijke besluiten toch te garanderen, heeft de regering dan maar een interpretatieve wet laten goedkeuren.¹⁰⁸

Tenslotte dient opgemerkt te worden dat, naast de bijzondere waarborgen van het K.B. nr. 14, bij de verwerking van gevoelige gegevens ook voldaan moet blijven aan de vereisten van de W.V.P. zelf. Daarbij is het belangrijk te verwijzen naar art. 6, eerste lid, in fine, W.V.P. en art. 2, a, in fine, K.B. nr. 14; de gevoelige gegevens waarvoor toestemming tot verwerking werd gegeven, mogen enkel verwerkt worden met het oog op die finaliteit waarvoor de toestemming werd gegeven.

¹⁰³ Zie art. 5 K.B. nr. 7.

¹⁰⁴ K.B. nr. 14 van 22 mei 1996 tot vaststelling van de doeleinden, de criteria en de voorwaarden van toegestane verwerkingen van de gegevens bedoeld in art. 6 van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, *B.S.*, 30 mei 1996.

¹⁰⁵ Zie art. 8 K.B. nr. 14.

¹⁰⁶ Verslag aan de Koning m.b.t. K.B. nr. 14 van 22 mei 1996, *B.S.*, 30 mei 1996, 14520.

¹⁰⁷ Zie Advies R.v.St. van 1 juni 1994 m.b.t. het ontwerp van Koninklijk Besluit nr. 7, *B.S.*, 28 februari 1995.

¹⁰⁸ Zie art. 148 van de Wet van 21 december 1994 houdende sociale en diverse bepalingen, *B.S.*, 23 december 1994.

De verwerking van persoonsgegevens m.b.t. een bijzondere categorie van gevoelige gegevens, namelijk de gerechtelijke gegevens, wordt geregeld in art. 8 W.V.P. Sommige van deze in art. 8 W.V.P. opgesomde gerechtelijke gegevens zijn bijzonder relevant voor de banksector. Men denke hierbij o.m. aan gerechtelijke gegevens die invloed uitoefenen op de bevoegdheid van rekeninghouders of hun vertegenwoordigers. Voorbeelden hiervan zijn ontzettingen uit het ouderlijke gezag, vervallenverklaringen, ontzettingen en maatregelen genomen t.a.v. geesteszieken.¹⁰⁹ Verder zijn ook gegevens die belangrijk zijn in de strijd tegen fraude, witwassen van gelden en misbruik van betalingen zeer relevant, gelet op de rol van de banken in deze strijd.¹¹⁰ Voorbeelden hiervan zijn o.m. veroordelingen i.v.m. oplichting, uitgifte van valse cheques en bedrieglijke bankbreuk.¹¹¹

De W.V.P. bevat een uitdrukkelijk verbod op verwerking van gerechtelijke gegevens, tenzij door personen, aangewezen bij K.B. (art. 8, § 5, W.V.P.) en na een schriftelijke kennisgeving aan de betrokkenen. Belangrijk voor de banksector is ook hier de versoepeling, aangebracht door het K.B. nr. 8.¹¹² K.B. nr. 8 is, in tegenstelling tot het voormalige K.B. nr. 7 in zake de gevoelige gegevens, nog niet aangepast met het oog op de conformering met de richtlijn. Het regime inzake de verwerking van gerechtelijke gegevens is actueel dan ook soepeler dan dat inzake de gevoelige gegevens, zoals bepaald in K.B. nr. 14, terwijl de gerechtelijke gegevens eigenlijk een bijzondere categorie van gevoelige gegevens zijn. Begrijpe wie kan. K.B. nr. 8 bevat naast enkele bijzondere machtigingen ook een aantal algemene machtigingen.

Zo is het m.b.t. de verwerking van gerechtelijke gegevens, bv. inzake de bevoegdheid van rekeninghouders, m.i. belangrijk dat een dergelijke verwerking toelaatbaar is wanneer er een uitdrukkelijke toestemming is of wanneer zulks noodzakelijk is voor het nemen van een beslissing op verzoek van de betrokkene, of nog, wanneer verwerking noodzakelijk is voor het verrichten, op zijn verzoek, van een prestatie ten voordele van de betrokken persoon.¹¹³

M.b.t. de verwerking van gegevens i.v.m. strafrechtelijke veroordelingen lijkt volgende algemene machtiging relevant; de verwerking van gerechtelijke gegevens is toegelaten wanneer dit noodzakelijk is voor het nakomen van een verplichting bepaald bij of krachtens een wet, decreet of ordonnantie.¹¹⁴

¹⁰⁹ MEYSMANS, E., "Gevolgen voor de banksector", in DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *Persoonsgegevens en privacybescherming*, Brugge, Die Keure, 1995, 245.

¹¹⁰ Zie bv. Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financieel stelsel voor het witwassen van geld, *B.S.*, 9 februari 1993.

¹¹¹ MEYSMANS, E., *l.c.*, in DUMORTIER, J. en ROBBEN, F., *o.c.*, 245.

¹¹² K.B. nr. 8 van 7 februari 1995 ter uitvoering van de Wet Verwerking Persoonsgegevens, *B.S.*, 28 februari 1995.

¹¹³ Zie art. 3, §4 en art. 3, §2, 2° en 3°, K.B. nr. 8.

¹¹⁴ Zie art. 3, §2, 1°, K.B. nr. 8.

Uitzondering moet gemaakt worden n.a.v. de verwerking van gerechtelijke gegevens in de strijd tegen het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld. Hier schrijft het K.B. nr. 8 uitdrukkelijk een bijzondere machtiging voor die verwerking van gegevens m.b.t. dat doel toelaat.¹¹⁵ Bovendien bepaalt art. 11, 5°, W.V.P. dat, inzake verwerking van gegevens i.v.m. witwassen, men als houder van het bestand niet moet voldoen aan art. 9 en 10 W.V.P., namelijk het recht op kennisgeving, toegang en verbetering.

Er zij verder nog opgemerkt dat, bovenvermelde uitzondering i.v.m. witwassen daargelaten, de in bepaalde gevallen geoorloofde verwerking van gerechtelijke gegevens de houder geenszins vrijstelt van de andere algemene verplichtingen, volgende uit de W.V.P. en de bijzondere waarborgen, volgend uit het K.B. nr. 8.¹¹⁶

Een bijzonder en aanverwant probleem voor de banksector is de verhouding tussen de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en het elektronisch betalingsverkeer. Immers, verwerkte gegevens bij elektronisch betalingsverkeer maken het mogelijk een verregaand inzicht in iemands (privé-) levenswijze te verwerven: men kan niet alleen nagaan wat iemand aan wie betaalt, maar tevens wanneer en waar hij betaalde. Het bijeenbrengen van schijnbaar onschuldige detailgegevens kan zodoende leiden tot de verwerking van zeer gevoelige gegevens. Controle op de zelfregulering door de bank zal hier echter wenselijk zijn. Gebruik voor andere doeleinden (bv. marketing) zal verleidelijk zijn, maar is verboden, aangezien het gevoelige gegevens betreft (zie art. 6, eerste lid, in fine, W.V.P.). Een grondige analyse van deze problematiek is zeer complex en valt buiten het bestek van deze bijdrage. Graag verwijs ik dan ook naar gespecialiseerde publicaties ter zake.¹¹⁷

4. DE PLICHT TOT KENNISGEVING

De houder van een bestand heeft een plicht tot kennisgeving. Deze plicht tot kennisgeving moet t.a.v. degene wiens persoonsgegevens verzameld of verwerkt worden transparantie brengen zodat hij ook effectief gebruik kan maken van zijn recht op toegang en verbetering. Deze transparantie is dan ook een essentieel onderdeel van de adequate bescherming van de persoonlijke levens-

¹¹⁵ Art. 1 § 1 van K.B. nr. 8.

¹¹⁶ Zie ROBBEN, F., "De verwerking van gevoelige en gerechtelijke gegevens in het licht van de W.V.P.," *T. Comp.*, 1995, 97.

¹¹⁷ LEONARD, Th., "Banques et vie privée: deux problèmes d'application de la loi du 8 décembre 1992", in X., *Droit de l'informatique*, Brussel, Ed. du Jeune Barreau, 1993, 484-492; LEONARD, TH., en POULLET, Y., "Fichiers bancaires", in WYMEERSCH, E. (ed.), *Financieel recht tussen oud en nieuw*, Antwerpen, Maklu, 1996, 571-579; POULLET, Y., "Privacy", in X., *Teleshopping and the law*, Deventer, Kluwer, 1988, 159-169; POULLET, Y., "TEF et protection des données à caractère personnel", in X., *Transfert électronique de fonds et protection du consommateur*, Brussel, Story Scientia, 1990, 179-201; SCHUTTE, H. en STUURMAN, C., "Enkele aspecten van de privacybescherming bij elektronisch betalingsverkeer en teleshopping", in X., *Elektronisch betalingsverkeer en teleshopping*, Antwerpen, Kluwer, 1988, 13-22: met rechtsvergelijkende analyse.

sfeer.¹¹⁸

De plicht tot kennisgeving doet zich in twee van elkaar te onderscheiden gevallen voor, namelijk bij de verzameling van gegevens met het oog op de verwerking ervan (art. 4 W.V.P.) en bij de eerste registratie in een bepaalde verwerking (art. 9 W.V.P.). Beide artikelen worden in dit ene hoofdstuk behandeld, omdat ze onderling een zekere samenhang vertonen.

a. Kennisgeving ex artikel 4 WVP

Wanneer bij een persoon op het Belgisch grondgebied persoonsgegevens worden verzameld die op hem betrekking hebben, en wel, met het oog op de verwerking ervan, al of niet op het Belgisch grondgebied, moet de persoon in kennis worden gesteld van die gegevens, vermeld in art. 4, § 1, 1°-5°, W.V.P. (art. 4 W.V.P.).

Een aantal verduidelijkingen bij het toepassingsgebied van art. 4 zijn niet overbodig. Zo is niet gespecificeerd wat met “inzameling van gegevens” wordt bedoeld; dit moet o.i. ruim geïnterpreteerd worden, in die zin dat zowel inzameling van persoonsgegevens via een invulformulier, via een persoonlijk of telefonisch contact als via camerabewaking dienen te worden beschouwd als “inzamelingen van gegevens in de zin van de wet”. Verder heeft de wet het over “persoonsgegevens die verzameld worden”. Quid met persoonsgegevens die door de betrokkene op eigen initiatief (bv. naar aanleiding van een sollicitatie voor een betrekking bij de bank) aan de bank worden verstrekt? Daar zijn de gezaghebbende rechtsleer en de CBPL het erover eens dat dit buiten de toepassing van art. 4 W.V.P. valt, niettegenstaande de bewoording “verzameld worden”.¹¹⁹ Wanneer niet de intentie bestaat om de verzamelde gegevens te verwerken en dus te bewaren of wanneer deze gegevens betrekking hebben op een andere persoon dan degene bij wie ze worden ingezameld, is art. 4 W.V.P. evenmin van toepassing. Indien de verzameling geen persoonsgegevens, maar zogenaamde “anonieme” informatie behelst, of wanneer degene die de gegevens inzamelt, noch degene bij wie de gegevens worden ingezameld zich ten tijde van de inzameling op het Belgische grondgebied bevindt, is art. 4 W.V.P. ook niet van toepassing.

Tenslotte bevat art. 4, § 1, in fine, W.V.P. zelf een aantal uitzonderingen op haar algemeen toepassingsgebied - de belangrijkste voor de banksector is ongetwijfeld die i.v.m. de strijd tegen het witwassen van geld. Gegevens in dat kader verzameld, worden vrijgesteld van kennisgeving.

Hoe de betrokken persoon in kennis moet worden gesteld, is niet in de Wet be-

¹¹⁸ MEYSMANS, E., “De informatieplicht bij het verzamelen van gegevens in de Belgische W.V.P.”, *T. Comp.*, 1994, 2.

¹¹⁹ MEYSMANS, E., *o.c.*, 2-3; ROBBEN, F., “De uitvoeringsbesluiten nrs. 9 en 12 van de Belgische W.V.P. m.b.t. de kennisgevingsplicht bij eerste registratie en de aangifteplicht aan de Commissie voor de Bescherming van de persoonlijke levenssfeer”, *T. Comp.*, 1995, 147-148.

paald; amendementen die ertoe strekten een schriftelijke kennisgeving te verplichten, werden verworpen.¹²⁰ De CBPL heeft intussen gepreciseerd dat de kennisgeving dient te geschieden op een wijze die proportioneel is t.o.v. de techniek van inzameling.¹²¹ Zo lijkt in elk geval een collectieve en schriftelijke kennisgeving voldoende. Gebeurt de inzameling via een camera, dan volstaat een schriftelijk bericht in de nabijheid; gebeurt ze echter via een schriftelijke enquête, dan is kennisgeving via tekst op het enquêteformulier wenselijk.

Wanneer de kennisgeving van de verzameling uiterlijk dient te gebeuren, is evenmin in art. 4 W.V.P. bepaald. Steunend op een verklaring van de minister moet dit ten laatste samen met de verzameling gebeuren.¹²²

b. Kennisgeving ex artikel 9 WVP

Wanneer een persoon voor het eerst in een bepaalde verwerking wordt geregistreerd, moet hem daarvan onverwijld kennis worden gegeven (art. 9, eerste lid, W.V.P.).

¹²⁰ Amendementen Senaat, *Gedr. St.*, Senaat, B.Z., 1991-1992, 445/11.

¹²¹ Zie ROBBEN, F., *o.c.*, 147 en de verwijzingen aldaar.

¹²² Zie MEYSMANS, E., *o.c.*, voetnoot nr. 55, 4.

Met "onverwijld" wordt bedoeld dat men niet mag wachten tot het eerste gebruik van de gegevens of tot het eerstvolgende contact met betrokkene.¹²³ De kennisgeving moet gebeuren bij iedere EERSTE registratie voor een bepaalde verwerking (of: finaliteit) en dus niet wanneer nieuwe gegevens in een bestaande verwerking worden opgenomen. Doel is immers dat een persoon weet in welke verwerkingen hij zich bevindt; hij kan dan via zijn toezichtsrecht controles op de verwerkte gegevens uitoefenen.

Art. 9, eerste lid, 1° tot 3°, W.V.P. bevat 3 uitzonderingen waar eerste registratie niet verplicht tot onverwijld kennisgeving:

- In de gevallen waarin art. 4, § 1, W.V.P. werd toegepast. Indien de vereiste informatie reeds werd meegedeeld ter gelegenheid van de verzameling van persoonsgegevens (cf. *supra sub* nrs. 81 en 82), dient dit niet opnieuw te gebeuren. Terecht wordt opgemerkt dat deze hypothese enkel geldt wanneer de ingezamelde gegevens achteraf niet voor een ander doeleinde worden verwerkt dan dat of die welke werden meegedeeld bij de inzameling.¹²⁴ In het andere geval is er immers wel sprake van een eerste registratie die tot onverwijld kennisgeving noopt.
- Indien de betrokken verwerking kadert in de contractuele relatie tussen de betrokken persoon en de houder van het bestand. Deze uitzondering steunt op een wettelijk vermoeden van kennis van verwerking in hoofde van de betrokkene.¹²⁵ De uitzondering is, volgend uit de wettekst, enkel van toepassing wanneer de contractuele relatie tussen de betrokkene en de houder zelf (!) van het bestand bestaat. Voor de banksector betekent dit dus dat van de eerste registratie geen kennis moet gegeven worden aan een cliënt die een rekening opent, aangezien de bank de houder is van het bestand en er een contract tussen cliënt en bank ontstaat. M.i. is deze uitzondering toch van weinig eigenlijk belang voor de banksector, dit om drie redenen:
- Wanneer de bank in de precontractuele fase, voorafgaand aan de opening van een rekening, een formulier laat invullen, moet zij reeds kennis geven op grond van art. 4, § 1, W.V.P. Dit artikel bevat immers geen uitzondering voor het inwinnen van inlichtingen met het oog op het sluiten van een contract. Door die kennisgeving ex art. 4, § 1, W.V.P. is de bank ipso facto vrijgesteld van kennisgeving bij de eerste registratie¹²⁶, zodat voor de banksector deze uitzondering op dit punt geen voordeel biedt.

¹²³ Dit lijkt een redelijke interpretatie van "onverwijld" (zie ROBBEN, F., *o.c.*, 147), gelet op de afwijzing van amendementen in de Kamer die voorstelden onverwijld te vervangen door "binnen een redelijke termijn" (Zie Amendementen Kamer, *Gedr. St.*, Kamer, 1991-1992, 413/3, 43) of nog "binnen 15 dagen" (Zie Amendementen Kamer, *Gedr. St.*, Kamer, 1991-1992, 413/3, 44); DUMORTIER, J., *o.c.*, 80.

¹²⁴ ROBBEN, F., *o.c.*, 147 onderaan.

¹²⁵ Plenaire Vergadering Kamer, *Hand.*, Kamer, B.Z., 1991-1992, 8 juli 1992, 1446.

¹²⁶ Cf. art. 9, lid 1, 1° W.V.P.

- De CBPL heeft beklemtoond dat de vrijstelling van de kennisgevingsplicht ten gevolge van het bestaan van een contractuele relatie slechts geldt in de mate dat de registratie geschiedt in het kader van de duidelijk te omschrijven doelstellingen die deze relatie beoogt.¹²⁷ M.a.w. het is de banken bv. niet toegelaten om zich baserend op hun contractuele relatie met een cliënt in de vorm van een zichtrekening, gegevens uit de verwerking rekeningbeheer, zonder onverwijld kennisgeving, te verwerken in het bestand marketing. Ook op dit punt biedt art. 9, eerste lid, 2°, W.V.P. dus geen voordeel aan de bank.

In de postcontractuele fase (bv. na het afsluiten van de rekening) mogen de gegevens niet zonder kennisgeving verder verwerkt worden voor een doel dat niet volgt uit de beëindigde relatie, tenzij wettelijke bepalingen (bv. fiscale) een dergelijke verdere verwerking opleggen.¹²⁸

- Indien de verwerking kadert in een relatie tussen de betrokken persoon en de houder van het bestand, geregeld door of krachtens een wet, decreet of ordonnantie. Wanneer een verwerking gebeurt in toepassing van wetgeving in de materiële zin (door of krachtens) en met respect voor het finaliteitsbeginsel, is ook geen kennisgeving bij eerste registratie vereist. Voor het overige geldt hier *mutatis mutandis* wat sub uitzondering 2 is gezegd.

Elders in de WVP staan nog uitzonderingen op de verplichte kennisgeving bij eerste registratie opgesomd; men denke hierbij aan art. 3, §3 en art. 11, 2° tot 4°, WVP. Deze uitzonderingen betreffen de verwerking van persoonsgegevens door de staatsveiligheid (art. 3, § 3, WVP) en door een aantal politiediensten (art. 11, 2° tot 4°, WVP).

Tenslotte bepaalt art. 9, derde lid, WVP dat de Koning, bij een in Ministerraad overlegd besluit en op advies van de CBPL, bepaalde categorieën van verwerkingen mag vrijstellen van kennisgeving bij de eerste registratie, en voor andere categorieën, een systeem van collectieve informatieverstrekking mag uitwerken. Dit gebeurde in KB nr. 9.¹²⁹

Dit K.B. bevat allereerst een aantal vrijstellingen van gering belang voor de banksector. Daarnaast werd in een procedure van collectieve informatieverstrekking voorzien t.a.v. onrechtstreeks geregistreerde personen.¹³⁰ In de banksector wordt men dagelijks geconfronteerd met onrechtstreekse registratie van personen. Immers, n.a.v. bewerkingen in de verwerking rekeningbeheer, worden voortdurend persoonsgegevens betreffende de begunstigten van over-

¹²⁷ Zie ROBBEN, F., *o.c.*, 148 en de verwijzingen aldaar.

¹²⁸ Zie ROBBEN, F., *o.c.*, 148.

¹²⁹ K.B. nr. 9 van 7 februari 1995 betreffende het verlenen van vrijstellingen van de toepassing van art. 9 van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens en tot vaststelling van een procedure van collectieve informatieverstrekking aan de personen op wie bepaalde verwerkingen betrekking hebben, *B.S.*, 28 februari 1995.

¹³⁰ Zie hierover ROBBEN, F., *l.c.*, 150.

schrijvingen verwerkt, meestal niet met de bedoeling deze gegevens op andere wijze aan te wenden, maar met het oog op een vlot betalingsverkeer. De in art. 5, §1, K.B. nr. 9 opgelegde plicht tot collectieve informatieverstrekking t.a.v. onrechtstreeks geregistreeerde personen bleek in de praktijk niet haalbaar. De zeer hoge kosten (publicatie in het Belgisch Staatsblad en diverse kranten) met wellicht zeer gering effect werden door de banksector terecht bekritiseerd. Dit resulteerde in een wijziging van K.B. nr. 9. K.B. nr. 15¹³¹ schaft de collectieve informatieprocedure af en vervangt ze, althans voor wat de onrechtstreekse registratie van persoonsgegevens betreft, door een vrijstelling van kennisgeving, zoals reeds lang geadviseerd werd door de CBPL.¹³²

De vrijstelling is wel strak omlijnd¹³³:

- De opname van gegevens betreffende de betrokkene mag slechts als bijkomstige registratie bij de hoofdregistratie van een andere persoon gebeuren.
- De bijkomstige registratie mag niet onafhankelijk van de hoofdzakelijke registratie worden verwerkt.
- De geregistreeerde gegevens mogen niet voor andere doeleinden dan waarvoor ze geregistreeerd werden, gebruikt worden.¹³⁴

c. Bepalingen gemeen aan de artikelen 4 en 9 WVP: de inhoud van de kennisgeving

Art. 4, §1, 1° tot 5°, WVP bevat een opsomming van de inhoudelijke vereisten waaraan een kennisgeving van een verzameling van persoonsgegevens moet voldoen. Art. 9, tweede lid, WVP verwijst voor de inhoudelijke vereisten van de kennisgeving bij eerste registratie naar art. 4, §1, 1° tot 5°, WVP. Hier wordt de samenhang tussen art. 4 en art. 9 WVP duidelijk: gebeurde een kennisgeving ex art. 4 WVP, dan wordt een kennisgeving ex art. 9 WVP ter gelegenheid van de eerste registratie overbodig. Daarom voorziet art. 9, eerste lid, 1°, WVP in een vrijstelling voor dat geval.

De kennisgeving moet bevatten:

- De identiteit en het adres van de houder
- De wettelijke of reglementaire basis van de verzameling van gegevens, in voorkomend geval het doeleinde waarvoor de verzamelde gegevens zullen

¹³¹ K.B. nr. 15 van 12 maart 1996 tot wijziging van K.B. nr. 9 van 7 februari 1995 betreffende het verlenen van vrijstellingen van de toepassing van art. 9 van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.a.v. de verwerking van persoonsgegevens en tot vaststelling van een procedure van collectieve informatieverstrekking aan personen op wie bepaalde verwerkingen betrekking hebben, *B.S.*, 15 maart 1996.

¹³² Zie o.m. Advies nr. 2/96 van 10 januari 1996 van de CBPL, *B.S.*, 15 maart 1996.

¹³³ Zie art. 2c van K.B. nr. 15.

¹³⁴ Als men dus gegevens van de bestemming van een overschrijving verwerkt in het bestand rekeningbeheer van een cliënt is er geen kennisgeving vereist; gaat men deze gegevens aanwenden voor direct marketing, dan verliest men het voordeel van de vrijstelling (cfr. *supra sub* nr. 51: zie de feiten bij de KB- en de Generale-zaak).

worden gebruikt. In de regel zullen de banken hun doeleinden dus eerder ruim formuleren; dit geeft hen een grotere vrijheid en maakt toetsing quasi onmogelijk.¹³⁵ Deze stelling uit de bankwereld moet m.i. genuanceerd worden. Hierboven werd er reeds op gewezen dat WVP weliswaar generieke doelen toelaat, maar geenszins de bevoegdheid aan de houder van een bestand geeft om te bepalen hoe eng of hoe ruim hij de begrippen “finaliteit” of “verwerking” wel ziet.

- De mogelijkheid om aanvullende inlichtingen te verkrijgen, indien het om een geautomatiseerde verwerking gaat, bij het openbaar register, moet uitdrukkelijk vermeld worden.
- Het recht op toegang tot de verwerkte gegevens en het recht om verbetering ervan te vragen. Of het voldoende is melding te maken van die rechten dan wel of men verplicht is het gebruik van die rechten te specificeren, is betwistbaar. De letter van de wet (art. 4 WVP) verplicht zeker niet tot specificering. Als men anderzijds naar analogie met art. 70, §1, W. Cons. Kred. redeneert, is dergelijke specificering wel vereist.

Wat de receptie door de banken van dit aspect van de WVP in de praktijk betreft, kan uit een beperkt marktonderzoek bij de grote Belgische banken worden geconcludeerd dat deze zelfs elk een informatiefolder over de Wet Verwerking Persoonsgegevens ten behoeve van de cliëntèle hebben verspreid.¹³⁶ Deze folders bevatten allen, zonder uitzondering, naast een korte beschrijving van de wet en de bedoeling ervan, de uitdrukkelijke vermelding van de rechten van de cliënt wiens gegevens verwerkt werden, de beantwoording van de vraag hoe hij zijn rechten kan uitoefenen en de mededeling van de adressen van de houder van het bestand en van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Over het finaliteitsbeginsel blijven alle folders eerder op de vlakte; men stelt alleen dat men in de toekomst het doel van de verwerking aan de cliënt zal moeten medelen en dat dit doel wettig dient te zijn.

De Europese richtlijn spreekt ter zake niet van kennisgeving, maar van informatieverstrekking aan de betrokkene. In het systeem van de richtlijn wordt bovendien een onderscheid gemaakt naargelang de gegevens verkregen zijn bij de betrokkene zelf (hypothese van art. 10 van de richtlijn) dan wel of die gegevens niet bij de betrokkene zelf zijn verkregen (hypothese van art. 11 van de richtlijn). Dit onderscheid vertaalt zich in de verschillende modaliteiten van informatieverstrekking aan de betrokkene.

Tenslotte dient nog opgemerkt te worden dat zowel art. 10c als art. 11c van de richtlijn aangaande de inhoud van de mededeling aan de betrokkene, een aantal eisen stellen die de Belgische WVP niet kent (zoals bv. mededeling van de

¹³⁵ Zie voor deze stellingname MEYSMANS, E., “De informatieplicht bij het verzamelen van gegevens in de Belgische Privacywet, *T. Comp.*, 1994/1, 4-5.

¹³⁶ Generale Bank: “Bescherming van de persoonlijke levenssfeer: Wet 8 dec. 1992 Kredietbank: “Overzicht van de KB-maatregelen in het kader van de Privacy-wet BBL: “Bescherming van de persoonlijke levenssfeer: het belangt ook U aan ! ASLK: “De ASLK en Uw privacy”.

ontvangers of de categorieën van ontvangers van de verwerkte persoonsgegevens). De Belgische WVP zal dus op dit punt moeten worden aangepast.

C. DE RECHTEN VAN DE BETROKKENE

1. RECHT OP TOEGANG

Elke persoon die zijn identiteit bewijst, heeft het recht kennis te krijgen van de hem betreffende gegevens die in de verwerking zijn opgenomen.¹³⁷ De betrokken persoon kan zijn recht uitoefenen door een gedagtekend en ondertekend verzoek te sturen aan de houder van het bestand (voor de banksector: de bankverenootschap). De bank is dan verplicht de gegevens die op de cliënt betrekking hebben binnen de 45 dagen na het verzoek mee te delen aan de cliënt. Deze verplichte bankservice hoeft niet gratis te zijn; aan de cliënt kan vooraf een vergoeding worden gevraagd om de administratiekosten te dekken. De Koning zal het bedrag, de voorwaarden en de wijze van betaling vaststellen. Dit is intussen gebeurd en de vergoeding werd vastgesteld op 100 Bfr.¹³⁸

Het recht op toegang van de cliënt blijft beperkt tot eenmaal jaarlijks, dit om congestie te vermijden, zo meldt de Memorie van Toelichting bij de WVP.¹³⁹ Dit probleem blijkt zich in de praktijk niet zozeer voor te doen; navraag bij enkele banken wees uit dat nog geen of zeer weinig aanvragen tot dusver gebeurden. Wellicht heeft de wetgever zich ter zake laten leiden door het massaal aantal aanvragen tot toegang van consumenten, geregistreerd in de negatieve verbruikerskredietcentrale van de Nationale Bank van België. Er zijn nog bijkomende elementen die een en ander kunnen verklaren; via zijn bankuitreksels en via kopieën van zijn contracten met de bank krijgt de cliënt de facto reeds ongevraagd toegang tot een groot deel van de hem betreffende verwerkte gegevens. Tenslotte krijgt de cliënt met zijn Bankcontact- of Mister Cash-kaart via de bankautomaten ook toegang tot een deel van zijn verwerkte persoonsgegevens. We gaan hier dan nog voorbij aan de online-verbindingen, via modem, met de centrale bankcomputer, waarover sommige cliënten beschikken.

Naast de mededeling van de verwerkte persoonsgegevens moet de bank wijzen op het recht op verbetering¹⁴⁰ dat zijn cliënt heeft, alsook de bevoegde rechter vermelden waar hij terecht kan in geval van betwisting.¹⁴¹ Tenslotte moet men de cliënt wijzen op het bestaan van een openbaar register bij de CBPL.¹⁴²

Art. 11 2°-5° WVP bevat een aantal uitzonderingen inzake het recht op toe-

¹³⁷ Zie art. 10 WVP.

¹³⁸ K.B. nr. 4, 7 september 1993, *B.S.*, 25 september 1993.

¹³⁹ Memorie van Toelichting, *Gedr. St.*, Kamer, 1990-1991, 1610/1, 1-31; DUMORTIER, J., *o.c.*, 85.

¹⁴⁰ Zie art. 12 WVP.

¹⁴¹ Zie art. 14 WVP.

¹⁴² Zie art. 18 WVP.

gang. Voor de banksector is vooral relevant dat er geen recht op toegang is voor diegene wiens gegevens verwerkt zijn in het kader van de strijd tegen het witwassen van geld.

De wet bepaalt dat de betrokkene (i.c. de cliënt) het recht heeft van de hem betreffende gegevens kennis te krijgen. Zo gesteld betekent dit dat de cliënt niet enkel het recht heeft op kennis over de feitelijke (objectieve) gegevens die hem betreffen (zoals zijn identiteit, welke rekeningen en kredieten hij heeft lopen), maar ook over de appreciaties en de beslissingen (de zgn. subjectieve gegevens) die de bank uit deze objectieve gegevens afleidt (men denke hier aan de kredietlimiet en de situering in een bepaald cliëntensegment). Mededeling van deze laatste gegevens ligt gevoelig voor de banksector¹⁴³. I.t.t. de Franse wetgeving¹⁴⁴ verplicht de Belgische WVP echter niet om de redeneringen die gevolgd zijn bij de geautomatiseerde verwerking en die tot de meegedeelde resultaten hebben geleid, aan de cliënt mee te delen. Dit “due process” beginsel is dus niet gerecipieerd door de Belgische wetgeving.

Art. 39 WVP bevat een aantal sancties op de niet naleving van art. 10 WVP. Wanneer de houder van het bestand (de bank) binnen de 45 dagen na ontvangst van het verzoek van de cliënt geen, onjuiste of onvolledige inlichtingen verstrekt, wordt hij gestraft met een boete van 100 tot 100.000 frank.¹⁴⁵ Wanneer een persoon (hier wordt een derde bedoeld) feitelikheden, geweld of bedreigingen gebruikt om inlichtingen te verkrijgen die een cliënt heeft ontvangen naar aanleiding van de uitoefening van zijn recht op toegang, of om de instemming te krijgen deze inlichtingen te verwerken, wordt hij eveneens gestraft met een boete van 100 tot 100.000 frank.¹⁴⁶

De richtlijn geeft aan de betrokkene ook het recht om van de “voor de verwerking verantwoordelijke”, inlichtingen te krijgen.¹⁴⁷ Deze inlichtingen omvatten:

- Uitsluitel omtrent het al dan niet bestaan van verwerkingen van gegevens betreffende de betrokkene, alsmede inlichtingen over de doeleinden van de verwerkingen, de categorieën van gegevens waarop deze verwerkingen slaan, de ontvangers of categorieën van ontvangers van de verwerkte persoonsgegevens.
- De verstrekking, in begrijpelijke vorm, van de gegevens die zijn verwerkt, alsmede de beschikbare informatie over de oorsprong van die gegevens.

¹⁴³ MEYSMANS, E., “De Wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.o.v. de verwerking van persoonsgegevens; gevolgen voor de banksector”, in X., *De Bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Studiedag Belgische Vereniging van, Banken*, Brussel, Belgische Vereniging van Banken, 1993, 22.

¹⁴⁴ Zie art. 3 de la loi du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, les fichiers et aux libertés, *J.O.*, 25 januari 1978.

¹⁴⁵ Zie art. 39 5° WVP.

¹⁴⁶ Zie art. 39 6° WVP.

¹⁴⁷ Zie art. 12 richtlijn.

- De mededeling van de redeneringen die zijn gevolgd bij de automatische verwerkingen van gegevens betreffende de betrokkene (*cf.* het *due process* beginsel van de Franse wet).

De richtlijn bepaalt verder dat deze inlichtingen vrijelijk en zonder beperking, met redelijke tussenpozen en zonder overmatige vertraging of kosten moeten meegedeeld worden. Tenslotte omvat art. 13 van de richtlijn enige uitzonderingen en beperkingen.

De richtlijn is derhalve enerzijds ruimer dan de Belgische WVP (bv. de mededeling van de gevolgde redeneringen, de mededeling van de ontvangers aan wie de gegevens worden verstrekt), maar anderzijds ook vager dan de Belgische WVP (“zonder overmatige vertraging” i.p.v. 45 dagen, “zonder overmatige kosten” i.p.v. 100 Bfr. en “met redelijke tussenpozen” i.p.v. eens om de twaalf maanden). Aanpassing van de WVP dringt zich op, in zoverre deze wet minder verregaande verplichtingen oplegt dan de Richtlijn.

Opmerkelijke conclusie uit dit onderdeel, in combinatie met het onderdeel kennisgeving¹⁴⁸, is toch dat de administratieve kosten die de banken moeten uitgeven om aan de kennisgevingsplicht te voldoen, in schril contrast staan met de enkelingen die slechts gebruik maken van hun recht op toegang. Dit stemt tot nadenken, nu de bedoeling van de kennisgeving, blijkens de parlementaire voorbereidingsstukken¹⁴⁹, er juist op gericht is om van het recht op toegang een effectief recht te maken.

¹⁴⁸ *Cf. supra sub III, A.*

¹⁴⁹ Memorie van Toelichting, *Gedr. St.*, Kamer, 1990-1991, 1610/1, 1-31; DUMORTIER, J., *o.c.*, 78.

2. RECHT OP VERBETERING EN VERWIJDERING

Iedereen is gerechtigd alle onjuiste persoonsgegevens die op hem betrekking hebben, kosteloos te doen verbeteren (art. 12, §1, eerste lid, WVP). Tevens is men gerechtigd kosteloos de verwijdering van of het verbod op de aanwending van alle hem betreffende persoonsgegevens te verkrijgen die, gelet op het doel van de verwerking, onvolledig of niet ter zake dienend zijn, of waarvan de registratie, de mededeling of de bewaring verboden zijn, of die na verloop van de toegestane duur zijn bewaard (art. 12, §1, tweede lid, WVP).

Om zijn recht uit te oefenen, dient de cliënt bij de bank een gedagtekend en ondertekend verzoek binnen (art. 12, §1, tweede lid, WVP).

Binnen de maand na het tijdstip van de indiening van het verzoek, moet de houder van het bestand (de bank) de verbeteringen of verwijderingen van gegevens, gedaan op grond van art. 12, §1, WVP meedelen aan de personen aan wie de onjuiste, onvolledige of niet ter zake dienende gegevens zijn meegegeeld, voor zover de bank nog kennis heeft van de bestemmingen van de mededeling (art. 12, §3, eerste lid, WVP); De houder moet de identiteit van de bestemmingen van deze gegevens gedurende 12 maanden bewaren (art. 12, §3, tweede lid, WVP).

Art. 12, §4, WVP bevat een uitzondering voor wat de verwerking van persoonsgegevens, bedoeld in art. 11, 2° tot 5°, WVP betreft. De toegang tot en de verbetering van deze gegevens vergt de tussenkomst van de CBPL. De procedure daartoe is geregeld in art. 13 WVP. Daarnaast wordt bepaald dat de Koning bij een in Ministerraad overlegd besluit en na advies van de CBPL, in afwijkingen kan voorzien (zie art. 12, §3, derde lid, WVP).

De afdwingbaarheid van art. 12 WVP is uitgewerkt in art. 14, §5 en §6, WVP. De betrokkene kan een vordering inleiden bij de voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg. Een dergelijke vordering is echter slechts ontvankelijk wanneer het verzoek tot toegang of verbetering is afgewezen of als daaraan binnen de 45 dagen geen gevolg gegeven is. De voorzitter van de rechtbank kan de houder ook gelasten die derden, aan wie mededeling van de kwestieuze gegevens is gebeurd, kennis te geven van de verbetering of de verwijdering van die gegevens (art. 14, §6, WVP).

Vanaf de ontvangst van een verzoek van de cliënt tot verbetering of verwijdering (ex art. 12, §1, WVP) of vanaf de kennisgeving van de instelling van een geding (ex art. 14, §5, WVP) door de cliënt, moet de houder van een bestand bij elke mededeling aan derden van een persoonsgegeven betreffende die cliënt duidelijk aangeven dat dit gegeven betwist is (zie art. 15 WVP). Indien de gegevens onjuist zijn of hun gebruik duidelijk verboden is, en de houder, zich daarvan bewust zijnde, de gegevens toch doorgeeft aan derden met de vermelding “is betwist”, dan handelt hij dus conform art. 15 WVP. Terecht wordt op-

gemerkt dat de houder zich, zo handelend, niet exonereert tegen een aansprakelijkheidsvordering ex art. 1382 BW.¹⁵⁰ Hij gedraagt zich dan immers niet als een normaal zorgvuldig persoon.

De richtlijn bepaalt in art. 12, tweede lid dat de betrokkene het recht heeft op rectificatie, uitwissing of afscherming door de houder van het bestand, in de gevallen waarin de verwerking niet overeenstemt met de bepalingen van de richtlijn, met name die bepalingen i.v.m. het onvolledige of onjuiste karakter van de gegevens. Bovendien kan de houder verplicht worden tot de kennisgeving aan derden, aan wie de gegevens zijn verstrekt, van elke rectificatie, uitwissing of afscherming, tenzij zulks onmogelijk blijkt of onevenredig veel moeite kost (art. 12, derde lid, richtlijn). Art. 13 van de richtlijn voorziet een aantal uitzonderingen en beperkingen hierop. In grote lijnen komt het Belgische systeem dus overeen met het systeem van de richtlijn.

3. RECHT OP VERHAAL BIJ DE RECHTER

De Privacywet organiseert een mogelijkheid tot verhaal bij de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg wanneer de betrokkene zijn rechten niet kan uitoefenen.¹⁵¹ Voor de modaliteiten van dit recht moet verwezen worden naar art. 14 WVP.

4. BESTAAT ER EEN RECHT OP WEIGERING VAN VERWERKING ?

De vraag die hier behandeld wordt, is de vraag of een persoon wiens gegevens verwerkt worden voor een bepaald doel, waarvan hij kennis heeft gekregen, zich hiertegen met succes kan verzetten. Denken we bijvoorbeeld aan het geval waarbij banken de gegevens van de finaliteit rekeningbeheer ook willen gebruiken voor de finaliteit marketing en dienovereenkomstig een kennisgeving aan de cliënt doen. Kan de cliënt dit weigeren of zich ertegen verzetten? In bevestigend geval, wat is hiervoor de juridische grondslag ?

Het antwoord lijkt evident, maar is het allesbehalve. De Belgische WVP voorziet nergens een weigeringsrecht voor de betrokkene. A fortiori voorziet de WVP nergens dat de betrokkene om zijn toestemming moet gevraagd worden.¹⁵² Het niet opnemen van een dergelijk recht is niet alleen een reuzegroot hiaat in de wet, bovendien valt of staat voor een groot deel de bescherming van de persoonlijke levenssfeer met het al dan niet aanwezig zijn van dit recht. De titel "Wet ter bescherming (sic) van de persoonlijke levenssfeer t.o.v. de ver-

¹⁵⁰ SMITS, R., o.c., 11.

¹⁵¹ Zie Voorz. Kh. Brussel, 22 maart 1994, *J.T.*, 1994, 841 met noot LEONARD, TH.

¹⁵² Er is een uitzondering voor wat de verwerking van gevoelige gegevens betreft. Daar is de uitdrukkelijke toestemming wel vereist (cf. *supra sub* nrs. 69 en 70). K.B. nr. 14 van 22 mei 1996 dat deze eis bevat, is dan bovendien nog een versoepeling t.o.v. het oorspronkelijk systeem van een algemeen verbod op de verwerking van gevoelige gegevens.

werking van persoonsgegevens” is dan ook een vlag die de lading niet dekt.¹⁵³

Privacy wordt best omschreven als “the right to be let alone”. Zo gedefinieerd, wordt het essentieel karakter van het toestemmingsvereiste overduidelijk. Indien men geen marketing wil ontvangen (men wil gerust gelaten worden), moet men kunnen weigeren dat zijn gegevens, die men noodzakelijk heeft moeten verstrekken voor de werkbaarheid van de finaliteit “rekeningbeheer”, worden verwerkt in de finaliteit “marketing”. Dit blijkt in de huidige stand van de Belgische wetgeving echter niet mogelijk.

In de banksector heeft men dit probleem echter ingezien. Bovendien heeft men zich gerealiseerd dat mensen die geen marketing wensen te ontvangen, deze toch niet lezen en mogelijk ontevreden klanten worden. Marketing heeft juist mede tot doel de klanten aan een bepaalde bank te binden door hen over de diverse bankproducten in te lichten. Dergelijke marketingactiviteit is ook een dure aangelegenheid. Om deze redenen hebben de banken beslist op dit punt verder te gaan dan de WVP vereist. De banken geven hun cliënten het recht om, zelfs mondeling, hun weigering uit te spreken om nog direct marketing advertenties te ontvangen. Deze cliënten worden geregistreerd op de zogenaamde “Robinson list” en krijgen voortaan geen mailings meer toegestuurd.

In de richtlijn voorziet art. 14 in bepaalde gevallen wel een recht op verzet van de betrokkene. Art. 14b kent dit recht uitdrukkelijk toe voor het gebruik van persoonsgegevens door de houder of door een derde die deze gegevens verkregen heeft, voor marketingdoeleinden. De richtlijn lijkt op het eerste gezicht dan ook een behoorlijk evenwicht tot stand te hebben gebracht tussen de economische belangen enerzijds en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer anderzijds. Nu is het wachten op de implementatie van de richtlijn in de Belgische wetgeving.

¹⁵³ In Nederland is het recht op weigering van de betrokkene ook niet gegarandeerd; daar pretendeert de titel van de wet (Wet persoonsregistraties) ook niet “privacybeschermend” te zijn. In Duitsland daarentegen, moet de betrokkene zelfs om toestemming gevraagd worden (principe van de informationelle Selbstbestimmung van de Datenschutzgesetz).

D. MEDEDELING AAN DERDEN VAN PERSOONSGEGEVENS

De WVP bevat geen uitdrukkelijke regeling omtrent de mededeling, door de houder van een bestand, van persoonsgegevens aan derden.¹⁵⁴ Aangenomen moet worden dat de algemene principes van de WVP dan dienen te worden toegepast. Dit impliceert dat de houder (bv. een kredietinstelling) aan derden persoonsgegevens mag mededelen voor zover deze mededeling het finaliteitsprincipe respecteert. In die context bepalen zowel art. 16, §1, WVP (m.b.t. de staat) als art. 17, §3, 7°, WVP (m.b.t. de aangifte) verder nog dat de houder verplicht is melding te maken van de personen of categorieën van personen aan wie de persoonsgegevens kunnen of zullen worden meegegeeld. Anderzijds wordt zo duidelijk dat de betrokkene, het voorwerp van de persoonsgegevens, zich principieel niet kan verzetten tegen de mededeling aan derden van zijn persoonsgegevens. Het enige wapen in handen van de betrokkene is trachten aan te tonen dat de mededeling aan derden van de persoonsgegevens strijdig is met de finaliteit van de verwerking of de bovenvermelde vormvereisten schendt.

De beoordeling van de strijdigheid met de WVP van de mededeling aan derden van persoonsgegevens, op grond van de schending van het finaliteitsbeginsel, vergt een onderscheid in twee categorieën van mededelingen aan derden¹⁵⁵:

- Wanneer de mededeling de doelstelling zelf uitmaakt van de verwerking, moet men een verder onderscheid maken tussen mededelingen in het algemeen en in het particulier belang. Mededelingen in het algemeen belang hebben veelal een wettelijke basis.¹⁵⁶ Voor wat de mededelingen in het particulier belang betreft, moet men geval per geval de legitimiteit daarvan nagaan.¹⁵⁷
- Wanneer de mededeling slechts deel uitmaakt van de doelstelling van de verwerking, zal ze in principe zonder enig probleem de toets van het finaliteitsprincipe doorstaan.¹⁵⁸

¹⁵⁴ Uitzondering moet hier gemaakt worden voor de medische gegevens (art. 7, §4, WVP), de gevoelige gegevens (art. 6 WVP) en de gegevensoverdracht van België naar het buitenland (art. 22, tweede lid, WVP).

¹⁵⁵ LEONARD, TH., "Banques et vie privée: deux problèmes d'application de la loi du 8 décembre 1992", in X., *Droit de l'informatique*, Brussel, Editions du jeune barreau, 1993, 476-479.

¹⁵⁶ Bv. de mededeling aan de andere echtgenoot van de huur in eigen naam van een safe door de ene echtgenoot (art. 218, derde lid, BW).

¹⁵⁷ Bv. voor het doorgeven aan een commerciële onderneming van persoonsgegevens moet de legitimiteit getoetst worden.

¹⁵⁸ Het klassieke voorbeeld in de banksector is het doorgeven aan derden van persoonsgegevens ter gelegenheid van de uitvoering van een overschrijvingsopdracht.

Derhalve kan uit het bovenstaande geconcludeerd worden dat de mededeling aan derden van persoonsgegevens in de WVP nauwelijks en dan nog onrechtstreeks beschermd wordt. De bescherming valt helemaal weg, wanneer de houder aan de eerder vormelijke vereisten van het finaliteitsbeginsel en de zui-vere vormvereisten van art. 16, §1 en art. 17,§3, 7° WVP voldoet. Aan het finaliteitsbeginsel voldoen is immers niet zo moeilijk. Men moet enkel een verwerking “mededeling van gegevens aan derden voor doel X of Y” openen en de administratieve gevolgen daarvan erbij nemen.

Voor de banksector betekent dit dat ze, op grond van de WVP, met naleving van het finaliteitsbeginsel, zich er niet van moet onthouden persoons- en dus ook vermogensgegevens, door haar verwerkt, aan derden mee te delen.¹⁵⁹ Toch is er in de banksector een verbod op het medelen van bepaalde persoonsgegevens aan derden. Dit verbod volgt echter niet uit de WVP, maar uit de discretieplicht. Deze discretieplicht houdt in dat de bank deontologisch verplicht is vertrouwelijke gegevens vertrouwelijk te houden en niet aan derden mee te delen. De discretieplicht toont zich dus, in privacybeschermend opzicht, op dit vlak veel ruimer dan de WVP zelf. Een correcte naleving van de WVP garandeert voor de bank dus geenszins exoneratie van eventuele aansprakelijkheid in het raam van de discretieplicht.¹⁶⁰ De discretieplicht houdt immers voor de bank een principieel verbod in op het medelen van vertrouwelijke gegevens aan derden, behoudens wanneer de wet tot dergelijke mededeling verplicht of aan bepaalde derden een wettelijk belang¹⁶¹ geeft. De opsomming van deze lange lijst van wettelijke uitzonderingen op de discretieplicht valt buiten het bestek van deze verhandeling.¹⁶²

Voor de banksector klinkt het dus zeker niet overdreven te stellen dat de privacy inzake het medelen van persoonsgegevens aan derden in hoofdzaak beschermd wordt door de discretieplicht en niet door de WVP.

Tenslotte dient hier nog even gewezen te worden op een aanverwante problematiek. Quid wanneer de bank aan een derde (met een wettig belang) onjuiste of misleidende informatie geeft? Aangenomen wordt dat de bank dan principieel aangesproken kan worden, hetzij op contractuele basis (aanneming van intellectueel werk), hetzij op buitencontractuele basis, al naar gelang er al dan niet een contract was tot stand gekomen.¹⁶³ De kredietinstellingen zullen zich in de praktijk, wanneer ze de informatie aan derden schriftelijk geven, veelal exonereren van elke aansprakelijkheid¹⁶⁴.

IV. DE VERHOUDING VAN DE WVP TOT DE SECTORALE

¹⁵⁹ Uitzonderd de gevoelige en gerechtelijke gegevens: de artikelen 6 en 8 WVP.

¹⁶⁰ SMITS, R., *o.c.*, 9-10.

¹⁶¹ VERBEKE, A., *l.c.*, 1133-1140 en 1143-1146.

¹⁶² Voor een uitstekend overzicht van de uitzonderingen, zowel op burgerlijk, gerechtelijk, strafrechtelijk als fiscaal vlak, zie SMITS, R., *o.c.*, 12-36.

¹⁶³ Zie hierover uitvoerig: BOSSUYT, R.M., “De aansprakelijkheid van banken voor onjuiste, misleidende informatie”, *Bank. Fin.*, 1989, 534-539.

¹⁶⁴ SMITS, R., *o.c.*, 37-38.

PRIVACYWETGEVING

Met de sectorale privacywetgeving in de financiële wereld, worden de bepalingen uit de Wet Consumentenkrediet (hierna: WCK)¹⁶⁵ en de Wet Hypothecair Krediet (hierna: WHK)¹⁶⁶ bedoeld die de verwerking van persoonsgegevens betreffen. De inhoudelijke analyse van die bewuste bepalingen¹⁶⁷ valt buiten het bestek van deze bijdrage die specifiek de WVP wil analyseren. Hier zal dan ook enkel worden ingegaan op de verhouding tussen de WVP en de sectorale wetgeving.

In een algemene positionering t.o.v. de WCK en WHK moet de WVP opgevat worden als een kaderwet, geldend voor alle bestanden, en als minimaal beschermingsniveau.¹⁶⁸

Gelet op de algemene positionering, moet de verhouding van het toepassingsgebied van de WVP t.a.v. de WCK en de WHK als volgt gekwalificeerd worden: de WVP is subsidiair t.a.v. de WCK en de WHK.¹⁶⁹ Deze kwalificatie van subsidiariteit verklaart dat de WCK en de WHK (die overigens naar de regeling van de WCK verwijst), strengere regels opleggen dan de WVP.¹⁷⁰ Anderzijds impliceert de subsidiariteit dat de WVP soms als vangnet geldt, m.n. voor die aangelegenheden welke niet onder het toepassingsgebied van de WCK resp. WHK vallen, maar wel onder dat van de WVP.¹⁷¹

Aangaande de verhouding tussen de WVP en de WCK resp. WHK (bij gebeurlijke tegenspraak; dus inhoudelijk wetsconflict) moet allereerst opgemerkt worden dat men getracht heeft dergelijke conflicten te vermijden. Hoofdstuk IX van de WVP, de zgn. slotbepalingen¹⁷², voorziet in een reeks van uitdrukkelijke wijzigingen van reeds bestaande sectorale regelingen met het oog op eenvormigheid.¹⁷³ Toch zijn er, weliswaar kleinere, antinomieën tussen de WVP en de WCK blijven bestaan. Men denke hierbij o.m. aan de termijn waarover de houder van een bestand beschikt om aan de betrokkene inlichtin-

¹⁶⁵ Zie art. 1, 14° tot 16° en de artikelen 68 tot 73 Wet 12 juni 1991 op het consumentenkrediet, *B.S.*, 9 juli 1991, err., *B.S.*, 6 augustus 1991; K.B. 20 november 1992 betreffende de verwerking van persoonsgegevens inzake Consumentenkrediet, *B.S.*, 11 december 1992.

¹⁶⁶ Zie art. 46 Wet van 4 augustus 1992 op het hypothecair krediet, *B.S.*, 19 augustus 1992.

¹⁶⁷ Voor een uitstekend overzicht, zie o.m.: DAMBRE, M., *Consumentenkrediet*, Gent, Mys & Breesch, 1993, 94-100; BAETEMAN, G. en VAN VLASSELAER, M.-J., *De bescherming van het privéleven t.a.v. de persoonsverwerking*, Antwerpen, Kluwer, 1993, 87-90; LETTANY, P., *Het consumentenkrediet, de Wet van 12 juni 1991*, Antwerpen, Kluwer, 1993, 351-393.

¹⁶⁸ Ontwerp Privacywet (Verslag Commissie), *Gedr.St.*, Kamer, B.Z., 1991-1992, 413/12, 6 en 15.

¹⁶⁹ DE MEUTER, S., VAN VLASSELAER, M.-J. en VEYS, M., "De verhouding tussen de Wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.o.v. de verwerking van persoonsgegevens en de Wet op het consumentenkrediet", in X., *Liber amicorum Paul De Vroede*, Diegem, Kluwer, 1994, 490-491.

¹⁷⁰ Zie bv. art. 70, § 1, 3°, WCK dat een verplichte bronvermelding oplegt aan de houder van het bestand.

¹⁷¹ Interne bestanden zijn uitgesloten van het toepassingsgebied van de WCK; zij vallen echter wel onder het toepassingsgebied van de WVP; de WVP is dan ook subsidiair van toepassing.

¹⁷² Art. 44 e.v. WVP.

¹⁷³ DE MEUTER, S., VAN VLASSELAER, M.-J. en VEYS, M., *l.c.*, 491-494.

gen mee te delen, wanneer deze laatste zijn recht op toegang uitoefent. In de WCK heeft de houder daarvoor zestig dagen de tijd¹⁷⁴, terwijl die termijn in de WVP slechts vijftien dagen bedraagt.¹⁷⁵ Welke wet moet in dit conflict voorrang krijgen? Veelal wordt gekozen voor het beginsel *lex specialis derogat generali*.¹⁷⁶ Toch meen ik dat dit beginsel hier niet van toepassing kan zijn. Hierboven werd er al op gewezen dat de WVP weliswaar een kaderwet is, maar bovenal ook minimumnormen stelt voor de sectorale wetgeving. In die zin kan men m.i. stellen dat de wil van de wetgever (bij de latere WVP) duidelijk verhindert dat sectorale wetgeving die minder bescherming biedt dan de kaderwet, zou voorgaan op die kaderwet. Het beginsel *lex specialis derogat generali* kan dan ook zeker niet onverkort gelden. Het geldt m.i. alleen in die gevallen waarin de *lex specialis* (de WCK, resp. de WHK) een afwijkende regeling heeft die meer privacybeschermend werkt dan die van de WVP. Besluitend lijkt het mij dan ook zo dat, in de actuele situatie, als criterium bij inhoudelijke wetsantinomie moet gelden dat voorrang dient te worden gegeven aan de toepassing van de Wet die de ruimste bescherming voor de persoonlijke levenssfeer biedt (d.i. de zgn. teleologische interpretatie¹⁷⁷). Dit criterium sluit m.i. het meest aan bij de huidige wil van de wetgever, blijkend uit de parlementaire voorbereidingsstukken op de WVP.¹⁷⁸

Mocht de wetgever in de toekomst echter oordelen dat, met het oog op een realiseerbare bescherming van de persoonlijke levenssfeer in een bepaalde sector, de kaderwet (WVP) te streng is, belet niets hem dit oordeel om te zetten in sectorale wetgeving die minder beschermend is dan de kaderwet, en waarbij hij uitdrukkelijk derogeert van die algemene kaderwet (WVP). Het beginsel *lex posterior derogat priori* in combinatie met het beginsel *lex specialis derogat generali* zal in dat geval gebieden toepassing te maken van de, weliswaar minder beschermende, sectorale wetgeving.

¹⁷⁴ Art. 70, § 4, tweede lid, W. Cons.

¹⁷⁵ Art. 10, § 1, tweede lid, WVP.

¹⁷⁶ DE MEUTER, S., VAN VLASSELAER, M.-J. en VEYS, M., *o.c.*, 494.

¹⁷⁷ DEMEUTER, S., VAN VLASSELAER, M.-J. en VEYS, M., *o.c.*, 494.

¹⁷⁸ Zie voetnoot nr. 168.